

"JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE
PARKOVE CRNE GORE SA PO"
Broj 01-403A
Podgorica 23. 11. 2023.

**JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE
CRNE GORE**

NACIONALNI PARK LOVĆEN

PROGRAM UPRAVLJANJA ZA 2024. GODINU

Podgorica, novembar 2023. godine

SADRŽAJ:

1. UVOD.....	1
1.1. CILJ IZRADE PROGRAMA UPRAVLJANJA.....	1
1.2. NAČIN SPROVOĐENJA ZAŠTITE, KORIŠĆENJE I UPRAVLJANJE NACIONALNIM PARKOM.....	2
1.3. RAZVOJNE SMJERNICE, SMJERNICE I PRIORITETI ZA ZAŠTITU I OČUVANJE DOBARA NACIONALNOG PARKA.....	3
1.4. CILJEVI ZAŠTITE I ODRŽIVOG RAZVOJA	4
1.5. ANALIZA I USLOVI ZA OSTVARIVANJE ZAŠTITE	5
1.6. PRIKAZ PRIRODNIH RESURSA I KORISNIKA DOBARA U NACIONALNOM PARKU.....	7
1.7. PROSTORNA IDENTIFIKACIJA PLANSKIH NAMJENA I REŽIMA KORIŠĆENJA ZEMLJIŠTA.....	9
1.7.1 ZONIRANJE NP LOVĆEN	9
2. OCJENA STANJA NACIONALNOG PARKA	12
2.1. SWOT ANALIZA.....	12
2.2. ANALIZA STANJA I PRITISCI.....	14
2.3. SMJERNICE ZA NAUČNO-ISTRAŽIVAČKI RAD.....	24
3. VEZA SA PLANOM UPRAVLJANJA NP LOVĆEN 2021-2025	25
3.1. STRATEŠKO OPREDELJENJE - VIZIJA	25
3.2. STRATEŠKI CILJEVI ZA UPRAVLJANJE NP LOVĆEN	26
3.3. PROGRAM UPRAVLJANJA ZA 2024. GODINU - DINAMIKA I REALIZACIJA.....	26
4. FINANSIJSKA SREDSTVA ZA SPROVOĐENJE PROGRAMA	54
4.1. FINANSIRANJE JAVNOG PREDUZEĆA ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE.....	54
4.2. PROCJENA FINANSIJSKIH SREDSTAVA ZA REALIZACIJU PROGRAMA UPRAVLJANJA	56
5. DINAMIKA REALIZACIJE	58

Podaci o zaposlenim licima upravljača zaštićenim područjem koja su obradila godišnji program upravljanja.

Tabela 1. Obradivači godišnjeg programa upravljanja zaštićenim područjem

IME I PREZIME	RADNO MJESTO ILI FUNKCIJA	ORGANIZACIONA JEDINICA UPRAVLJAČA ILI DRUGI SUBJEKT
Mr Maša Vučinić	Pomoćnica direktora za zaštitu, održivi razvoj i turizam	JPNPCG
Mr Marinela Đuretić	Pomoćnica direktora za finansijske i opšte poslove	JPNPCG
Đordije Kaluđerović	Šef Službe zaštite	NP Lovćen
Slavica Đurišić (koordinatorka Programa upravljanja NP Lovćen 2024)	Stručna saradnica za zaštitu životne sredine	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Hajdana Ilić Božović	Šefica Službe za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Srđan Lubarda	Šef Službe za promociju, marketing i edukaciju	Služba za promociju, marketing i edukaciju
Dr Veselin Luburić	Rukovodilac Odjeljenja za kulturnu baštinu i održivi razvoj	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Mr Mojaš Đurović	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Mr Ivana Džaković	Stručna saradnica za floru i vegetaciju	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Mr Slobodan Stijepović	Stručni saradnik za šumarstvo	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Ivana Milović	Stručna saradnica za faunu beskičmenjaka	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Ana Uskoković	Stručna saradnica za ornitofaunu	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Belma Šestović	Stručna saradnica za faunu sisara	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Radmila Vujotić	Stručna saradnica za zaštitu prostora	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Jelena Radunović	Stručna saradnica za zaštitu životne sredine	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Mr Aleksandra Vujović	Stručna saradnica za promociju i edukaciju	Služba za promociju, marketing i edukaciju

Marina Kojović	Stručna saradnica za promociju i edukaciju	Služba za promociju, marketing i edukaciju
Miodrag Bogdanović	Stručni saradnik za promociju i edukaciju	NP Lovćen
Mr Božidar Proročić	Stručni saradnik za promociju i edukaciju	NP Lovćen
Mirko Laličić	Stručni saradnik za saradnju sa lokalnom zajednicom	NP Lovćen
Nikola Veljić	Stručni saradnik za marketing u turizmu	Služba za promociju, marketing i edukaciju
Mr Željka Vuković	Stručna saradnica za turizam	Služba za promociju, marketing i edukaciju
Marijana Džaković	Stručna saradnica za medije	Služba za promociju, marketing i edukaciju
Snežana Vukotić	Stručna saradnica za etnografsku baštinu	Služba za promociju, marketing i edukaciju
Marina Manojlović	Stručna saradnica za domaću radinost	Služba za promociju, marketing i edukaciju
Jovana Bojičić	Stručna saradnica za turizam	Služba za promociju, marketing i edukaciju
Velibor Bošković	Stručni saradnik za projekte	Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Jasmin Medunjanin	Stručni saradnik za projekte	Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Srećko Grabovica	Stručni saradnik za projekte	Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Bjanka Prakljačić	Stručna saradnica za međunarodnu saradnju	Služba za projekte i međunarodnu saradnju

**Napomena:*

Za izradu Programa upravljanja NP Lovćen 2024. god. preuzeti su pojedini segmenti iz ranijih Programa i Plana upravljanja NP Lovćen 2021-2025. god.

1. UVOD

Nacionalni park Lovćen osnovan je 1952. godine na osnovu Zakona o proglašenju šumskih područja Durmitora, Lovćena i Biogradske gore za nacionalne parkove. Obuhvata centralni i najviši dio lovćenskog masiva, površine 6.220 ha. Krasi ga veoma bogat i raznovrstan biljni i životinjski svijet. Na prostoru Parka i užeg okruženja značajnu vrijednost predstavlja bogato i raznovrsno kulturno-istorijsko nasljeđe. NP Lovćen identifikovan je kao IPA područje (Important Plant Area). Područje ovog Nacionalnog parka je i zvanično nominovano Emerald područje.

1.1. CILJ IZRADE PROGRAMA UPRAVLJANJA

Cilj izrade Godišnjeg programa je realizacija mjera i aktivnosti predviđenih Planom upravljanja NP Lovćen za 2021-2025. godinu, kojim treba da se obezbijedi zaštita, unapređivanje i racionalno korišćenje prirodnih i radom stvorenih vrijednosti Parka i uređivanje i razvoj njegovog područja na principima trajno održivog razvoja.

Programom upravljanja za 2024. godinu predlažu se aktivnosti, koje će na godišnjem nivou doprinijeti ostvarenju petogodišnjih strateških ciljeva iz Plana upravljanja. Sve aktivnosti se određuju po mjestu, vremenu i službama ili licima, koja će biti odgovorna za sprovođenje istih. Za osmišljavanje ovog Programa, osim novih planskih dokumenata i zakonskih akata, korišćena su i dosadašnja iskustva u radu.

Godišnjim programom upravljanja predviđeni su rokovi izvršenja svake pojedinačne aktivnosti iz seta strateških mjera i definisani nosioci njihovog izvršenja. Identifikacija prioriteta kroz programske aktivnosti i njihova implementacija u politiku upravljanja ovog područja, imaju za cilj dugoročne socio-ekonomske dobrobiti u okviru održivog razvoja.

Program upravljanja Nacionalnog parka Lovćen za 2024. godinu donosi se u skladu sa Prostornim planom područja posebne namjene Nacionalnog parka Lovćen, Planom upravljanja (2021-2025), kao i na osnovu odredbi Zakona o nacionalnim parkovima (Sl. list CG, br. 28/14, 39/16).

Pravni osnov za donošenje Programa upravljanja u Zakonu o nacionalnim parkovima sadržan je u Članu 14, koji propisuje da Program upravljanja donosi JPNPCG, u skladu sa Prostornim planom posebne namjene i Planom upravljanja, uz prethodno pribavljenu saglasnost resornog Ministarstva. Članom 15 ovog zakona propisano je da Program upravljanja sadrži:

- mjere zaštite, očuvanja, unapređenja i korišćenja dobara Nacionalnog parka;
- razvojne smjernice, smjernice i prioritete za zaštitu i očuvanje dobara Nacionalnog parka uz uvažavanje potreba lokalnog stanovništva;
- način sprovođenja zaštite, korišćenja i upravljanja Nacionalnim parkom;
- ciljeve zaštite i održivog razvoja;
- analizu i ocjenu uslova za ostvarivanje ciljeva zaštite;
- prikaz prirodnih resursa i korisnika dobara nacionalnih parkova;
- prioritete aktivnosti na očuvanju, održavanju i monitoringu prirodnih i drugih vrijednosti i segmenata životne sredine;

- ocjenu stanja Nacionalnog parka;
- smjernice za naučno-istraživački rad;
- planirane aktivnosti na održivom korišćenju prirodnih resursa, razvoju i uređenju prostora;
- prostornu identifikaciju planskih namjena i režima korišćenja zemljišta;
- aktivnosti na promociji i valorizaciji dobara Nacionalnog parka;
- oblike saradnje i partnerstva sa lokalnim stanovništvom, vlasnicima i korisnicima nepokretnosti;
- dinamiku i način sprovođenja i realizacije plana upravljanja i godišnjeg programa upravljanja;
- finansijska sredstva za realizaciju godišnjeg programa upravljanja;
- druge elemente od značaja za upravljanje Nacionalnim parkom u skladu sa zakonom.

1.2 NAČIN SPROVOĐENJA ZAŠTITE, KORIŠĆENJE I UPRAVLJANJE NACIONALNIM PARKOM

Upravljanje nacionalnim parkovima povjereno je Javnom preduzeću za nacionalne parkove, koje je formirano Odlukom Skupštine Crne Gore 1992. godine. Temeljni pravni dokument kojim se uređuje zaštita i očuvanje prirode u Crnoj Gori je Zakon o zaštiti prirode („Sl. list CG” br.54/16 i 18/19). Ovaj zakon definiše kategorije zaštićenih područja, odgovorne institucije, kao i osnovne upravljačke dokumente za zaštićena područja.

Shodno Zakonu o nacionalnim parkovima („Sl. list CG” br. 28/14, 39/16) zaštita, unapređivanje i razvoj nacionalnih parkova je djelatnost od javnog interesa i njom je definisan način rada i organizacije nacionalnih parkova. Zakonom o nacionalnim parkovima, kao i Odlukom o organizovanju preduzeća definisani su načini korišćenja i mjere zaštite, kao i načini njihovog sprovođenja.

To se definiše kroz donošenje Prostorno-planske dokumentacije (PPPPN, Planovima upravljanja, kao i godišnjim Programima upravljanja). Za njihovo donošenje, odnosno sprovođenje zaduženi su organi Javnog preduzeća: Upravni odbor i Direktor. Upravni odbor je organ upravljanja, a Direktor organ rukovođenja Javnim preduzećem. U djelokrugu rada Upravnog odbora je donošenje godišnjih programa upravljanja Nacionalnim parkom, dok direktor preduzeća sprovodi Planove i Programe preko unutrašnjih organizacionih jedinica i zajedničkih Službi Javnog preduzeća.

Kroz rad organa preduzeća, organizacionih jedinica i zajedničkih Službi utvrđuju se načini sprovođenja zaštite, definišu mjere za njihovo ostvarenje, kao i načini korišćenja i upravljanja Nacionalnim parkom koji su prethodno definisani u Zakonima, Prostorno-planskoj dokumentaciji i drugim aktima Preduzeća.

Statutom Javnog preduzeća za nacionalne parkove Crne Gore iz 2011. godine, definisane su upravljačke djelatnosti u nacionalnim parkovima, koje se sprovode radi zaštite i očuvanja biodiverziteta. Između ostalih, to su:

- sprovođenje mjera zaštite u skladu sa režimom zaštite;
- praćenje stanja u nacionalnim parkovima i dostavljanje podataka organu uprave

- nadležnom za poslove zaštite prirode i pravnom licu;
- obezbjeđenje nesmetanog odvijanja prirodnih procesa i održivog korišćenja nacionalnih parkova;
- poštovanje Pravilnika o unutrašnjem redu u nacionalnim parkovima.

Direktor NP Lovćen ima odgovornosti definisane Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, i to:

- Rukovodi radom organizacione jedinice tj. rukovodi svim službama koje obavljaju poslove za potrebe Nacionalnog parka;
- Učestvuje u izradi Planova i Programa upravljanja nacionalnih parkova iz domena svoje organizacione jedinice i prati realizaciju istih;
- Odgovara za rad organizacione jedinice kojom rukovodi;
- Predlaže mjere unapređenja, organizacije i rada organizacione jedinice;
- Predlaže mjere poboljšanja i unapređenja službi Nacionalnog parka;
- Podnosi izvještaje, informacije i daje prijedlog mjera zaštite, unapređivanja i korišćenja dobara Nacionalnog parka;
- Saraduje sa međunarodnim organizacijama i lokalnim zajednicama;
- Aktivno učestvuje u radu Stručnog kolegijuma i obavlja poslove u okviru prenijetih ovlašćenja i odgovoran je za njihovo izvršavanje;
- Podnosi prijedloge za pokretanje disciplinskih postupaka protiv zaposlenih;
- Izvršava naloge direktora Preduzeća i vrši sve druge poslove iz djelokruga rada po nalogu direktora Preduzeća kome odgovara za svoj rad i rad radnika Nacionalnog parka.

Služba zaštite Nacionalnog parka vrši poslove propisane zakonima i odgovarajućim aktima Preduzeća; poslove fizičke zaštite dobara nacionalnih parkova od protivpravnog korišćenja; preduzima mjere za održavanje unutrašnjeg reda u nacionalnim parkovima i propisanih režima zaštite; prijavljuje sve fizičke promjene u nacionalnim parkovima (izgradnja objekata i izvođenje drugih radova) podnosi prijave protiv građana zatečenih u obavljanju protivpravnih radnji; učestvuje u kvantitativnom monitoringu faune, njihovoj prihrani i zaštiti; vrši naplatu mandatnih kazni i propisanih naknada; i druge poslove iz djelokruga rada Službe, kao i druge poslove shodno Planovima i Programima upravljanja nacionalnim parkovima karakteristične za određene nacionalne parkove; utvrđuje broj, strukturu i karakter stalnih i privremenih objekata na prostoru pojedinih nacionalnih parkova i odgovorno ažurira evidencije o istima, koje blagovremeno dostavlja direktoru nacionalnog parka. U Službi zaštite NP Lovćen ukupno je angažovano 10 nadzornika.

1.3. RAZVOJNE SMJERNICE, SMJERNICE I PRIORITETI ZA ZAŠTITU I OČUVANJE DOBARA NACIONALNOG PARKA

Nacionalni park je prirodno područje kopna koje je određeno da štiti ekološki integritet jednog ili više ekosistema za sadašnje i buduće generacije, radi onemogućavanja neadekvatnog korišćenja prirodnih dobara ili drugih štetnih radnji i aktivnosti i obezbjeđenja duhovnih, naučnih, obrazovnih, rekreativnih potreba i potreba posjetilaca koje su saglasne sa očuvanjem životne sredine i kulture.

Pored toga, upravljanje uvažava i interese zajednica koje gravitiraju Parku i razvijaju lokalne ekonomije, čineći značajni doprinos u daljem razvoju i promociji koncepta ekološke države.

Shodno navedenom, prioriteti u vezi sa održivim razvojem su podrška svih vidova održivog turizma, uspostavljanje efikasnog sistema upravljanja posjetiocima i podrška i kreiranje tradicionalnog i održivog korišćenja prirodnih resursa od strane lokalnog stanovništva.

Prioritet u zaštiti prirodnih vrijednosti na području ovoga Parka, kako je definisano Planom upravljanja za NP Lovćen 2021-2025. godina je istraživanja flore i faune i vegetacije, implementiranje mjera zaštite komponenti biodiverziteta, identifikovanje i restauracija narušenih ekosistema i edukacija lokalnog stanovništva i posjetilaca.

U nedostatku novijih naučno-istraživačkih podataka o stanju populacija pojedinih značajnih biljnih vrsta, zajednica i staništa, i još uvijek nezavršenom procesu proglašenja značajnih habitata na osnovu evropske Direktive o staništima (Natura 2000) kojim bi se sprovele konkretne upravljačke mjere, rad Stručne službe biće usmjeren ka sticanju novih saznanja neophodnih u implementaciji mjera zaštite. Prioritet imaju nacionalno značajne vrste, osjetljive vrste flore i faune po IUCN kategorizaciji, ranjivi ekosistemi i identifikovani habitati po osnovu Bernske konvencije i EU Habitat direktive.

Prioriteti zaštite prirodnih vrijednosti definisani u Planu upravljanja NP Lovćen 2021-2025. godina realizovaće se kroz set aktivnosti definisanih u operativnom dijelu Plana upravljanja, sa naročitim fokusom na:

- Istraživanje i praćenje stanja flore i vegetacije;
- Istraživanje i praćenje stanja faune;
- Implementiranje mjera zaštite komponenti biodiverziteta;
- Identifikovanje i restauracija narušenih ekosistema;
- Edukaciju lokalnog stanovništva i posjetilaca.

Smjernice koje se odnose na prioritete u vezi sa održivim razvojem:

- Podrška svim vidovima održivog turizma;
- Uspostavljanje efikasnog sistema upravljanja posjetiocima;
- Podrška i kreiranje tradicionalnog i održivog korišćenja prirodnih resursa od strane lokalnog stanovništva;

1.4. CILJEVI ZAŠTITE I ODRŽIVOG RAZVOJA

Prema Zakonu o zaštiti prirode („Sl. list CG” CG br.54/16 i 18/19), nacionalni park je „prirodno područje kopna ili područje mora, odnosno kopna i mora koje je određeno da štiti ekološki integritet jednog ili više ekosistema za sadašnje i buduće generacije radi onemogućavanja neadekvatnog korišćenja prirodnih dobara ili drugih štetnih radnji i aktivnosti i obezbjeđenja duhovnih, naučnih, obrazovnih, rekreativnih potreba i potreba posjetilaca koje su saglasne sa očuvanjem životne sredine i kulture”.

Prema smjernicama IUCN, zaštićena područja pod nazivom „nacionalni parkovi“ su: „Velika prirodna ili gotovo prirodna područja izdvojena radi zaštite cjelokupnih ekosistema, vrsta i procesa koji se u njima odvijaju, koja omogućavaju duhovne, naučne, edukativne i rekreativne aktivnosti i posjete“.

Uvažavajući nacionalno zakonodavstvo i IUCN kriterijume, po kojima se u nacionalnom parku upravlja kao zaštićenim prirodnim dobrom kategorije II IUCN, kao i u ostalim nacionalnim parkovima u Crnoj Gori, glavni cilj upravljanja u NP Lovćen je zaštita biodiverziteta, njegove odgovarajuće ekološke strukture i ekoloških procesa, uz promociju obrazovanja i rekreacije.

Kroz posebno definisane programske aktivnosti u 2024. godini naznačeni su prioriteti u realizaciji ciljeva iz petogodišnjeg Plana upravljanja. Kroz definisane strateške oblasti i ciljeve, posebna pažnja posvećena je:

- Poštovanju međunarodnih standarda i kriterijuma gdje su glavni ciljevi zaštita prirode i kulturno-istorijskih vrijednosti;
- Podsticanju naučno-istraživačkog rada na prostoru Parka u cilju definisanja budućih NATURA 2000 staništa;
- Razvijanju turizma zasnovanog na prirodi i daljem razvoju specifične turističke infrastrukture (centri za posjetioce, pješačko-rekreativne, biciklističke i edukativne staze, uređenje vidikovaca i dr.);
- Uspostavljanju efikasnog sistema upravljanja posjetiocima;
- Edukaciji školske populacije, lokalnog stanovništva i posjetilaca o vrijednostima Parka;
- Promociji Parka na međunarodnom nivou;
- Unapređenju saradnje sa korisnicima prostora Parka, lokalnim strukturama i NVO sektorom;
- Unapređenju prekogranične i ukupne međunarodne saradnje.

1.5. ANALIZA I USLOVI ZA OSTVARIVANJE ZAŠTITE

Osnovna funkcija NP Lovćen jeste zaštita i unapređivanje ovog prostora, koja se ostvaruje:

- obezbjeđenjem uslova za zaštitu, unapređivanjem i racionalnim korišćenjem dobara;
- stvaranjem povoljnih uslova za održavanje i razvoj biljnih i životinjskih vrsta i gljiva i njihovih zajednica;
- očuvanjem i unapređivanjem posebnih prirodnih vrijednosti;
- istraživanjem i korišćenjem Parka za potrebe razvoja nauke, turizma, kulture i rekreacije;
- sprječavanjem radnji koje mogu da naruše osnovna svojstva i osobine Parka.

S tim u vezi, jedan od osnovnih zadataka JPNPCG i NP Lovćen u narednom periodu je institucionalno jačanje struktura zaduženih za fizičku zaštitu, kroz upošljavanje novih izvršilaca, jačanje postojećih ljudskih resursa i kapaciteta, nabavku materijalno tehničkih sredstava, kao i uspostavljanje administrativnih procedura.

Stručna zaštita

U JPNPCG Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, u okviru službi zajedničkih poslova, realizaciju poslova koje se tiču stručne zaštite, obavlja Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, koja u svom djelokrugu rada između ostalog, prati stanje ekosistema, biodiverziteta i kulturno istorijskog naslijeđa Nacionalnog parka Lovćen, te predlaže mjere za njihovu zaštitu, unapređivanje i valorizaciju itd.

Službom rukovodi šef i u okviru nje postoje dva odjeljenja: Odjeljenje za zaštitu prirodne baštine i Odjeljenje za održivi razvoj.

U Službi za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj JPNPCG angažovano je ukupno osamnaest (18) zaposlenih i to na poslovima: jedan (1) šef Službe, jedan (1) rukovodilac za zaštitu prirodne baštine, dva (2) stručna saradnika za floru i vegetaciju, dva (2) stručna saradnika za oblast šumarstva, jedan (1) stručni saradnik za faunu beskičmenjaka, jedan (1) stručni saradnik za ihtiologiju, jedan (1) stručni saradnik za ornitologiju, dva (2) stručna saradnika za faunu sisara od kojih je jedan na neplaćenom odsustvu, jedan (1) rukovodilac Odjeljenja za održivi razvoj, četiri (4) stručna saradnika za zaštitu životne sredine, jedan (1) stručni saradnik za održivi razvoj i jedan (1) stručni saradnik za zaštitu prostora.

U Službi u odnosu na Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta nedostaje jedan (1) stručni saradnik za herpetofaunu.

Radni angažman koji se odnosi na realizaciju programom definisanih aktivnosti iziskuje terenski rad i opremu koja je potrebna. U prethodnom periodu za stručne saradnike izvršena je nabavka terenske obuće, kao i oprema neophodna za neke aktivnosti koje su u vezi sa užim stručnim specijalnostima (lupa, meredov mreže, oprema za hvatanje i istraživanje slijepih miševa, detektor truleži, dvogledi, entomološka mreža i dr.). U narednom periodu neophodno je Službu opremiti materijalno tehničkim sredstvima kao što su: terenski automobil, terenska odjeća, kišne kabanice, pješački štapovi, teleskopi, fotoaparati, play back oprema za monitoring ptica i sl.

Fizička zaštita

Svaki od navedenih problema niže, predstavlja potencijalnu prijetnju i prepreku u obavljanju osnovne funkcije službe zaštite koja je najuže povezana sa samom funkcijom djelatnosti parkova.

U Službi fizičke zaštite Nacionalnog parka Lovćen radno je angažovano deset (10) zaposlenih koji ispunjavaju uslove propisane unutrašnjim aktima JPNPCG i Zakona o zaštiti lica i imovine. Kako bi se kapaciteti Službe zaštite unaprijedili potrebno je povećati u planskom periodu broj izvršilaca u ovoj Službi za dva (2) novo zaposlena, čime bi se postigli uslovi za efikasniju zaštitu prirodnih, kulturnih i radom stvorenih vrijednosti Parka.

Takođe, potrebno je zakonski na jasan način definisati procedure kojima predstavnici Službe zaštite - nadzornici mogu, na putnim pravcima koji se pružaju teritorijom NP Lovćen, vršiti zaustavljanje i kontrolu vozila u cilju sprječavanja protivpravnih događaja u ovom zaštićenom području.

Potrebno je uspostaviti što čvršću saradnju sa institucijama koje mogu dati značajan doprinos u sprječavanju nezakonitih radnji na prostoru Parka, u prvom redu inspeksijske službe, policija, organi lokalne samouprave kao i subjektima civilnog sektora i NVO organizacijama, koji su u svojim aktivnostima usmjereni na zaštitu prirode.

Kada je u pitanju materijalno tehnička opremljenost Službe zaštite, potrebno je naglasiti da je ona na niskom nivou u smislu zastarjelosti i nedostataka određenih sredstava. S tim u vezi, potrebno je izvršiti nabavku određenih sredstava čije stanje i nedostatak itekako utiču na stepen kvaliteta obavljanja poslova koji se odnose na kontrolu prostora Parka (uniforme za nadzornike, dvogledi, termalne kamere, terenski automobili, motorne sanke, krplice i dr.)

Nadzornici NP Lovćen obavljaju svoje radne aktivnosti na otvorenom prostoru u svim godišnjim aspektima, tokom kojih su u značajnoj mjeri i nepovoljni meteorološki uslovi, pri čemu su svakodnevno izloženi visokom stepenu rizika od povreda što u značajnoj mjeri utiče na njihovo zdravstveno stanje. Imajući u vidu navedeno kao i da slični poslovi ovlašćenih službenih lica koji se

bave sličnim poslovima imaju mogućnost ostvarivanja beneficiranog radnog staža, potrebno je pokrenuti postupak kojim bi se utvrdila opravdanost da li za radno mjesto nadzornika u NPCG treba propisati beneficirani radni staž.

Veoma izazovne i rizične situacije sa kojima su svakodnevno suočeni zaposleni Službe zaštite tokom obilaska Parka, u prvom redu sa predstavnicima divlje faune (zvijeri) kao i sa vrstama koje su potencijalni nosioci virusa bjesnila (lisica) i naoružanim licima, cijenimo da je potrebno opremiti nadzornike sa sredstvima prinude propisana Zakonom o zaštiti lica i imovine i Zakonom o nacionalnim parkovima.

1.6. PRIKAZ PRIRODNIH RESURSA I KORISNIKA DOBARA U NACIONALNOM PARKU

Nacionalni park Lovćen raspolaže sa relativno bogatim prirodnim potencijalima i bogatim i raznovrsnim kulturno-istorijskim nasljeđem. Na prostoru Parka nema stalnih naselja, pa shodno tome nema udruženja poljoprivrednika, niti sličnih asocijacija i organizacija tog tipa. Kroz Program privremenih objekata, fizička i pravna lica obavljaju djelatnosti koje su uglavnom turističko-trgovinskog karaktera.

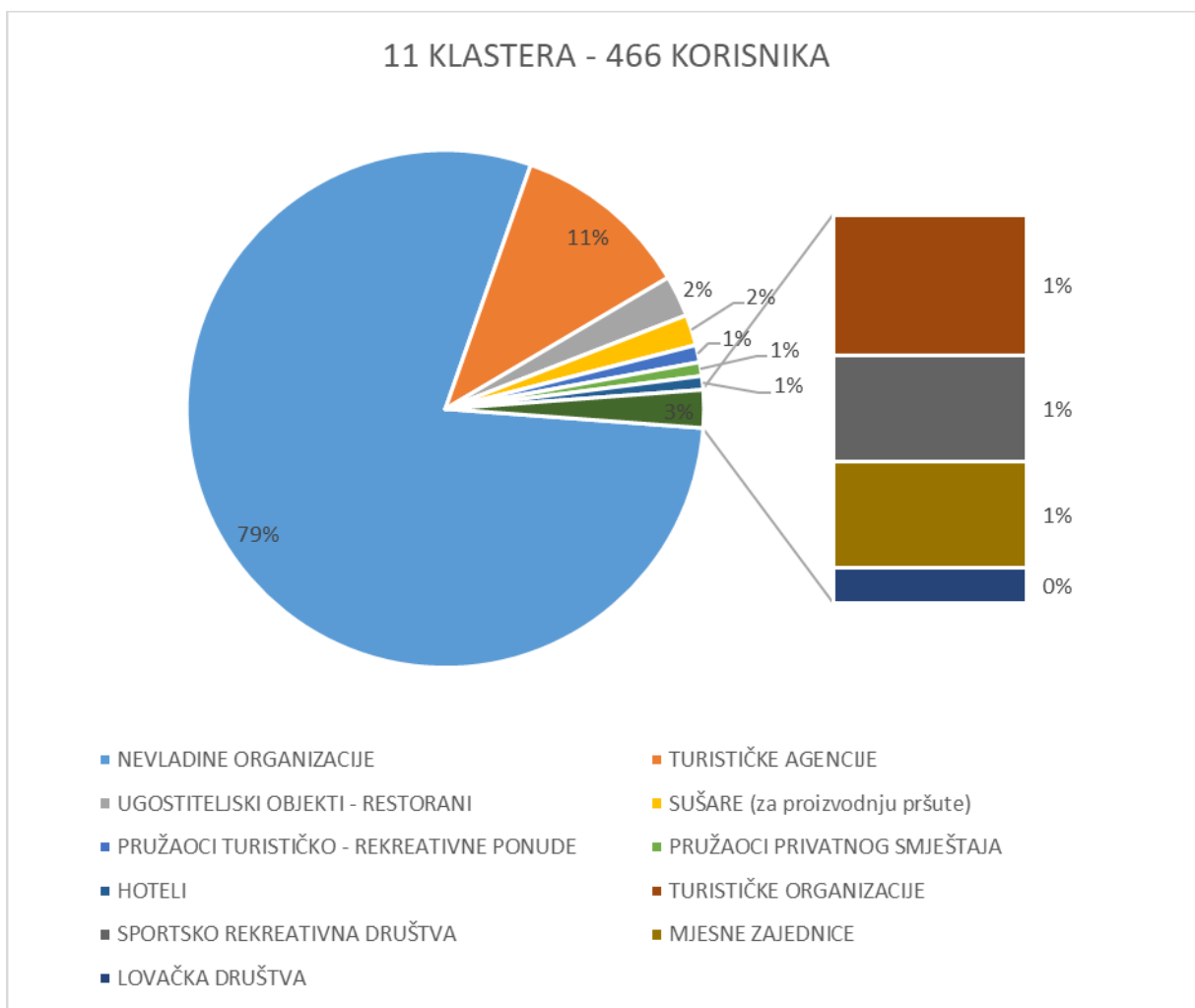
U Nacionalnom parku Lovćen djeluje nekoliko subjekata koji ostvaruju svoje djelatnosti. To su:

- Dječije odmaralište "Lovćen-Bečići";
- Avanturistički park;
- Njegošev mauzolej u sastavu Narodnog muzeja Crne Gore;
- Radio-dufuzni centar;
- Drugi manji subjekti koji se uglavnom bave ugostiteljstvom;
- Hotel „Monte rosa“;
- Restoran „Vladika“;
- Žičara Kotor - Lovćen

Tokom analize rada i statusa lokalnih zajednica koje svoje poslovanje vezuju za područje NP Lovćen, utvrđene su okvirne brojke koje govore da tamo postoji 11 klastera u okviru kojih djeluje 466 korisnika sa statusom pravnog ili fizičkog lica.

Broj klastera i korisnika po parkovima:

- 369 nevladinih organizacija
- 52 turističke agencije
- 12 ugostiteljskih objekata – restorani
- 9 sušara (za proizvodnju pršte)
- 5 pružaoca turističko-rekreativne ponude
- 4 pružaoca privatnog smještaja
- 4 hotela
- 4 turističke organizacije
- 3 sportsko rekreativna društva
- 3 mjesne zajednice
- 1 lovačko društvo

Grafikon 1: Prikaz identifikovanih klastera na području NP Lovćen

Park ostvaruje prihode davanjem u zakup zemljišta u državnoj svojini radi postavljanja objekata privremenog karaktera i od postavljanja objekata privremenog karaktera na zemljištu u privatnoj svojini, kao i od stalnih objekata koji se bave turističko-ugostiteljskim djelatnostima shodno Odluci o visini i načinu plaćanja naknada za korišćenje dobara nacionalnih parkova, obavljanju djelatnosti i pružanju usluga. Na osnovu Programa (izmjena i dopuna Programa) koji donosi Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, daju se uslovi za korišćenje prostora (zemljišta) za izgradnju tj. postavljanje privremenih objekata u skladu sa režimima, kriterijumima, smjernicama i namjenama površina. Ovaj Program se donosi na period od pet godina, a cilj je unapređenje ponude Parka kroz saradnju sa stanovništvom uz zaštitu prirodne baštine, pejzaža i kulturnih dobara koje čine izuzetne vrijednosti NP Lovćen. Ovim Programom se utvrđuju i određuju pravila kojima se identifikuju područja/lokacije (zone) sa načinom korišćenja lokacija i načinom postavljanja objekata privremenog karaktera. Program sadrži lokacije (zone) i smjernice sa urbanističkim uslovima za postavljanje privremenih objekata. JP za nacionalne parkove na osnovu Uredbe o povjeravanju dijela poslova Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine izdaje urbanističke uslove Javnom preduzeću za upravljanje morskim dobrom Crne Gore i Javnom preduzeću za nacionalne parkove Crne Gore.

Od ukupne površine NP 6.620 ha, velika površina je pod šumama (šumska vegetacija 3.225 ha,

šumsko zemljište 1.000 ha, nije šuma, nije šumsko zemljište 2.395 ha).

Vodeni ekosistemi su rijetki i predstavljeni su lokvama, kamenicama, ublovima i brojnim vruljama po obodu Bokokotorskog zaliva. Na Lovćenu nema stalnih površinskih voda, i one su uglavnom podzemnog karaktera tipičnog za kraške terene. Karakteristični prostori su Jezero pod Jezerskim vrhom i povremeni izvori Ivanova korita, Ljubin potok, Jama, Kameni. Takođe, na prostoru Parka nalazi se veliki broj kaptiranih izvora: Koritnik, Blizurad, Bukovička voda, Pištet, Belov izvor, Studenac, Duboki do, Vrbski pištet, Stara voda, Mučica, Kaluđerovac, Zvjerinjak, Radujevina i Rakita.

1.7. PROSTORNA IDENTIFIKACIJA PLANSKIH NAMJENA I REŽIMA KORIŠĆENJA ZEMLJIŠTA

Zoniranje Parka se temelji na načelima očuvanja prirodnih i kulturnih vrijednosti i definišu teritorije pod strogom zaštitom i teritorije u kojima su dozvoljene određene aktivnosti, kao što su specifični oblici poljoprivrede, komercijalne aktivnosti, građevinske i druge intervencije u prostoru. Cilj zoniranja je zaštita flore i faune i očuvanje prirodnih ekosistema i kulturnih vrijednosti kroz zaštitu, unapređenje i kontrolu korišćenja resursa. Koncept zoniranja podrazumijeva tri zone koje se razlikuju u nivou zaštite i primjeni režima zaštite. Cilj je zaštita najvažnijih prirodnih vrijednosti, ublažavanjem antropogenih uticaja, kroz direktnu fizičku zaštitu, ali i kroz ograničenja i kontrolu korišćenja čitavog područja. Koncept zoniranja je u skladu s postojećim PPPPN za NP Lovćen i sastavni je dio Plana i Programa upravljanja Nacionalnog parka.

1.7.1 ZONIRANJE NP LOVĆEN

Zoniranje NP Lovćen je detaljno definisano i razrađeno Prostornim planom posebne namjene za NP Lovćen (2014), u skladu sa Zakonom o zaštiti prirode („Sl. list CG” br.54/16 i 18/19). Prostorna distribucija planirane infrastrukture i drugih planiranih i postojećih građevinskih objekata uslovile su izmjene prethodno utvrđenog zoniranja ovog Parka. Takođe, određene zakonske osnove i međunarodne konvencije su uticale na redefinisanje prethodnog zoniranja. Očuvani prirodni ekosistemi, funkcionalno-ekološke veze i drugi značajni elementi, koji karakterišu određena područja svojim izuzetnim vrijednostima, nijesu degradirani ili umanjani nižim stepenom njihove zaštite.

Kao što svi prostorno-planski i zakonodavni propisi definišu zone zaštite, u NP Lovćen su definisane tri zone zaštite (I, II i III zona).

Prva zona zaštite – rezervati

Prostor koji zahvata I zonu zaštite Parka prostire se na tri odvojena područja i to:

a) Područje koje obuhvata Jezerski vrh, Štirovnik, Međuvršje i južne padine Goliša. Na ovom području se nalaze dva posebna rezervata:

- četinarske šume ispod Jezerskog vrha sa južne strane do kolskog puta Međuvršje-Mauzolej, (12,5ha) i
- Jezero sa sjeverne strane Jezerskog vrha sa izdanačkom šumom bukve (25,4ha).

b) Područje I zone zaštite koje obuhvata lokalitet Babljaka, ograničen sa istočne i sjeverne strane sa kolskim putem Ivanova korita-Krstac i sa zapadne strane planiranom trasom žičare. Takođe, ovo područje je okruženo seoskim naseljima Kuk, Dolovi i Bostur.

- Poseban rezervat na području Ljubinog potoka prema Blatištima je područje obraslo kulturom crnog bora i šumom bukve, pretežno izdanačkog porijekla. Površina ovog rezervata je 36,00ha

c) Treće područje koje se nalazi u I zoni zaštite zauzima lokalitete Majstorice, Osmogrka, Škobotuša, Hum i Konjsko. Ovaj prostor, izuzimajući lokalitet Konjsko, je uglavnom obrastao izdanačkom degradiranom šumom bukve, koja je ispresijecana krševitim goletima bez vegetacije. Ovo područje obiluje velikim brojem vrtača i kraških rupa. Posebni rezervati izdvojeni na ovom području su:

- Izdanačke šume bukve oko Trešteničkog vrha (12,4ha). Granica rezervata oko Treštenika se prostire od makadamskog puta Ivanova korita-Majstori ka Majstorici;
- Visoke bukove sastojine na lokalitetu Konjsko (136,00ha). Granica ovog rezervata počinje na Mainskom vrhu (1324m) odakle ide granicom Parka u pravcu sjeverozapada i na Murakovcu kod tačke loma granice Parka prema zapadu, skreće prema istoku i izbija na Rujiški vrh (1403m) sa koga izlazi na krivinu makadamskog puta za Konjsko. Nakon toga se granica lomi prema Batrićevoj glavi (1344m), a odatle dalje savija u luku do početne tačke na Mainskom vrhu;
- U posebne rezervate prirode spadaju ranije definisani posebni rezervati prirode, koji su manjih površina, a nalaze se na području Ruceve lokve (15,9ha) i Sokola (20,6ha) kod Osmogrka;
- Površina I zone zaštite je 1.482ha, od čega 255ha otpada na posebne rezervate prirode.

Druga zona zaštite

Drugu zonu Nacionalnog parka čine područja koja okružuju I zonu zaštite, a obuhvataju sljedeće prostorne cjeline:

- Područje koje okružuje I zonu zaštite oko Štirovnika i Jezerskog vrha, sa ukupnom površinom od 775ha;
- Područje koje okružuje I zonu zaštite na prostoru od Majstorice do Konjskog i Studenih dolova i planirane trase 400 KV dalekovoda Pljevlja – Lastva Grbaljska (634ha);
- Područje Đurđevca i Trešteničkog vrha sa zapadne strane pristupnog puta od Ivanovih Korita za Majstore (125ha);
- Područje oko I zone zaštite na Babljaku (91ha);
- Ukupna površina II zone zaštite u NP Lovćen iznosi 1.625ha.

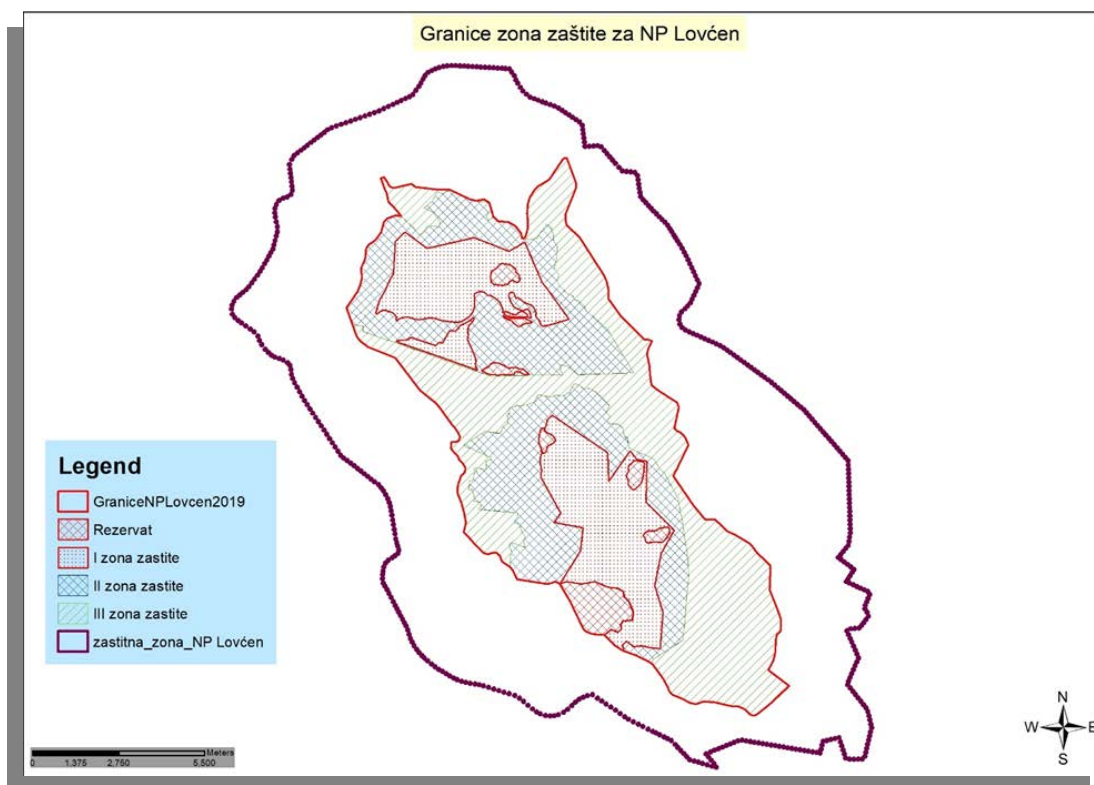
Treća zona zaštite

Ova zona obuhvata sve preostale djelove Parka van I i II zone. Ukupna površina treće zone je 3.114ha, odnosno oko 50% površine NP. Na ovim prostorima su uglavnom sačuvane vrijednosti prirodnih elemenata, ali je prisutno i antropogeno djelovanje. U ovoj zoni se dozvoljava selektivno i ograničeno korišćenje uz kontrolisane aktivnosti u prostoru, ako su usklađene sa funkcijama, ili su vezane za tradicionalne oblike obavljanja djelatnosti ili stanovanje, uključujući i ograničenu turističku izgradnju. Ova zona ima funkciju zaštite, u nešto blažem obimu, ali sa ciljem da zaštiti I i II zonu od neposrednog uticaja. I u ovoj zoni se štite pejzažno-ambijentalne i estetske vrijednosti.

U ovu zonu spadaju seoska područja: Krstac, Vučiji do, Kuk, Bostur, Trešnja, Kruševica, Dolovi, Ivanov korita, Duge njive, Majstori i dr. Takođe, ova zona obuhvata planirane trase visokonaponskog kabla Budva - Pljevlja i žičare Kotor - Cetinje.

Zaštitna zona

Zaštitna zona nema karakter stroge zaštite i ona okružuje NP u njegovim administrativnim granicama. U njoj se mogu sprovoditi aktivnosti da bi se obezbijedilo održivo korišćenje prostora i prirodnih resursa u široj zoni Nacionalnog parka. Zona ima funkciju zaštite, užeg područja Parka. U njoj se posebno štite pejzažno ambijentalne i estetske vrijednosti.

Mapa 1: Granice zona zaštite u NP Lovćen

2. OCJENA STANJA NACIONALNOG PARKA

2.1. SWOT ANALIZA

U SWOT analizi identifikuju se:

PREDNOSTI - koje će se kroz mjere pojačati i iskoristiti za razvoj;

NEDOSTACI - koje treba prevazići gdje je to moguće;

MOGUĆNOSTI - za koje se treba pripremiti i iskoristiti ih u najvećoj mogućoj mjeri;

PRIJETNJE - koje će se nastojati svesti na najmanju moguću mjeru.

PREDNOSTI
Očuvana prirodna i životna sredina
Bogatstvo biodiverziteta
Jedinstvena karakteristika područja
Brojni vidikovci sa kojih se pruža vizuelna impresija na Bokokotorski zaliv, Cetinje i dalje
Univerzalni motiv posjete – Njegošev mauzolej kao jedinstveno kulturno dobro od najvećeg nacionalnog značaja
Relativna integrisanost prirodnog i kulturnog pejzaža
Veliko bogatstvo drugih istorijskih i kulturnih vrijednosti
Relativna očuvanost tradicionalnog graditeljstva raznolikog karaktera
Tradicionalna poljoprivreda
Nacionalno brendirani proizvodi (njeguški sir i pršuta)
Potencijali vezani za preduzetnički duh i korišćenje ugostiteljskih usluga
Blizina Prijestonice Cetinje, Podgorice i ključnih emitivnih i receptivnih turističkih centara sa primorja i okruženja
Izgrađena žičara Kotor-Lovćen indirektno će doprinijeti povećanju broja posjetilaca NP Lovćen

NEDOSTACI
Negativni migratorni procesi u široj zoni Parka, naročito izraženi u ruralnim područjima koji pripadaju Prijestonici Cetinje
Nedovoljna iskorišćenost potencijala zasnovanih na kulturno-istorijskom nasljeđu
Nepostojanje strategije razvoja kulturnog turizma
Neznatna ulaganja za održavanje i obnovu kulturnih dobara i razvojnih projekata graditeljske baštine
Ugroženost izvornog graditeljstva savremenim oblicima gradnje
Napuštanje ruralnih sredina
Potpuna zapuštenost imanja, i drastično smanjen interes za autentičnu obradu zemljišta i uzgoj stoke
Nepotpuna valorizacija turističkih potencijala
Degradirani i različitim bolestima napadnuti šumski ekosistemi koji za posledicu imaju smanjenje šumskih vrsta

Konstantna opasnost od požara koji ugrožavaju šumske ekosisteme i drugu kritičnu infrastrukturu i koji se zbog konfiguracije terena teško lokalizuju
Nedovoljno izučavanje i zaštita izuzetno vrijednih, osjetljivih i ranjivih ekosistema
Bezvodnost na ogromnom dijelu kraških polja i brdskih površi
Nepovoljni zimski uslovi uzrokovani visokim snježnim nanosima koji otežavaju odvijanje saobraćaja i razvoj poljoprivrede
Auto-trke na području Parka

MOGUĆNOSTI

Veliki turistički potencijali područja, naročito sa aspekta razvoja: planinarenja, brdskog biciklizma, pružanja usluga smještaja, kao i mogućnosti za razvoj svih oblika zdravstvenog i eko-turizma
Atraktivan geografski položaj koji ovo područje čini interesantnim i dostupnim za izletnički turizam
Savremeni trendovi turističkih kretanja i potreba nude mogućnosti za razvoj proizvoda održivog turizma (koji se mogu povezati sa poljoprivredom, razvojem starih i tradicionalnih zanata i drugim pratećim uslugama)
Veliki potencijali za razvoj kulturnog turizma
Razvoj naučnog turizma kroz različite forme naučno-istraživačke djelatnosti
Prenamjena starih kućišta i tradicionalnih grupacija kuća u turističke objekte za pružanje različitih turističkih usluga
Uređenje Lovćenskih vidikovaca i turistička valorizacija starih ambijentalnih cjelina
Uređenje objekata kulturne baštine i njihova adekvatna turistička valorizacija

PRIJETNJE

Nekontrolisana ili neadekvatna gradnja objekata koji su neusklađeni sa ambijentalnim vrijednostima i cjelinama Parka
Nelegalna uzurpacija staništa i nedozvoljeno korišćenje prirodnih resursa
Devastacija tradicionalne arhitekture uzrokovana nelegalnom i nekontrolisanom gradnjom
Nedovoljna međuresorska i međuinstitucionalna saradnja (i pored ostvarenih pomaka posljednjih godina)
Uticaj dalekovoda 400kv kroz područje NP Lovćen
Nedovoljna usaglašenost zakonske regulative koja obuhvata različite aspekte razvoja i upravljanja područjem Nacionalnog parka
Preklapanje nadležnosti i teškoće u jasnom i efikasnom institucionalnom primjenom mehanizama koje mogu spriječiti određene aktivnosti na području Parka
U granicama Parka posluje više pravnih lica i državnih ustanova koje su teritorijalno dio Parka, ali Park nema upravljačku nadležnost nad istim (primjer upravljanja Njegoševim mauzolejom)
Pritisak posjetilaca na osjetljive prirodne i kulturno-istorijske cjeline
Izgradnjom i puštanjem u rad žičare Kotor-Lovćen (Dub-Kuk) pojedini lokaliteti mogu biti izloženi pritisku od strane posjetilaca

2.2. ANALIZA STANJA I PRITISCI

Flora i vegetacija

Planom upravljanja NP Lovćen za 2021-2025. godinu, definisane su aktivnosti inventarizacije nacionalno i/ili međunarodno zaštićene flore i analiza stanja Natura habitata na području ovog Nacionalnog parka. Rezultati istraživanja značajne flore (endemska, zaštićena – „Sl. list RCG" 76/06, Bernska konvencija, Habitat direktiva, Eu IUCN Red List, CITES, IPA) potvrđuju njenu brojnost na svim ispitivanim lokacijama.

Za habitate sa kodom 4090 - Endemične oromediteranske ježolike vrištine, 6450 Sjeverne borealne livade i 7140 Prelazne tresave, popisane su dijagnostičke i prateće vrste i konstatovano stabilno stanje staništa. Od 16 lokaliteta na kojima je evidentiran ovaj habitat, njih 11 ima reprezentativnost B (dobra), četiri su ocijenjena sa A (odlična) i jedan, zahvaćen požarima, ocijenjen je sa C (loša). Monitoringom je utvrđeno da nijesu potrebne konzervacijske mjere za očuvanje istih.

Jezero pod Jezerskim vrhom, sa habitatima 6450 i 7140, je pod pritiskom prirodnog zarastanja ubranog klimatskim promjenama, ali i pod pritiskom nelegalne kaptaze. Podnijeta je prijava nadležnim inspekcijama, koje su izašle na teren, ali do izvršenja, odnosno uklanjanja pumpe nije došlo.

Na širem području Nacionalnog parka, od pritisaka najveći uticaj imaju požari, koji u potpunosti mijenjaju uslove staništa, a time i strukturu i sastav populacija. Zahvaćena su uglavnom šumska staništa i donekle 62A0 – Istočni submediteranski suvi travnjaci. U sukcesivnom procesu obnavljanja vegetacije na ovim staništima, trenutno dominira i gradi guste sastojine vrsta *Epilobium angustifolium*. Na zapuštenim livadama i obradivim površinama, takođe se mijenja vegetacijski sklop. Postepeno prelaze u površine obrasle sa bujadi *Pteridium aquilinum*. Za razliku od ovih autohtonih vrsta, na narušenim staništima je zabilježeno prisustvo alohtonih invazivnih vrsta (*Coniza canadensis*, *Erygeron annus*, *Dipsacus laciniatus*), uglavnom na ruralnim područjima uz puteve i druga antropogeno izmijenjena staništa, kao što su pristupni putevi i stubna mjesta 400KV dalekovoda koji prolazi kroz Nacionalni park. Za alohtone invazivne vrste potrebno je primijeniti mjere mehaničkog uklanjanja, shodno Zakonu o stranim i invazivnim stranim vrstama biljaka, životinja i gljiva.

Šume i šumski ekosistemi

Šume u nacionalnim parkovima imaju posebnu namjenu, a to su naučna istraživanja, nastava, odmor i rekreacija. One su javno dobro s opštekorisnim funkcijama i igraju važnu ulogu u suočavanju s klimatskim promjenama i rizicima poput požara. Ove šume su bogate različitim vrstama drveća i grmlja, što doprinosi njihovoj stabilnosti.

U Nacionalnom parku Lovćen, dominiraju bukove šume. Međutim, antropogeni uticaji su znatno uticali na devastaciju ovih šuma. Bukva je glavna vrsta šuma na Lovćenu, ali se suočava s degradacijom, posebno na siromašnim staništima. Otežano se prilagođava lokalnim uslovima i ima ograničenu otpornost na klimatske stresove, uključujući promjene klime u vidu ekstremnih klimatskih uslova (kasni i rani mrazevi). Iako se bukva dobro prirodno obnavlja, na izrazito suvim i siromašnim staništima, postoji opravdan rizik od degradacije ovih ekosistema. Posebno je izražen uticaj požara koji je u prethodnom periodu uništio velike površine bukovih sastojina. Požar je izvršio i degradaciju staništa, te je na određenim lokacijama (Mali i Veliki Bostir i Kruševica) došlo do potpunog gubitka šumske vegetacije. Evidentirana su obnavljanja ovih površina na lokacijama na kojima je veća debljina zemljišta (u uvalama i dolanama).

Osim bukovih šuma, na Lovćenu raste endemična vrsta munike (*Pinus heldreichii*) na najvišim vrhovima, koja se trenutno nalazi u dobrom zdravstvenom stanju. Evidentiran je uticaj crnog bora na stanište munike. Monitoringom je utvrđeno da je trenutno situacija stabilna i da nema gubitka staništa munike.

Na lokaciji Ivanovih korita – Blatišta, požar je potpuno uništio kulturu crnog bora. Neophodno je ukloniti sva izgorjela stabla i osloboditi stanište za obnavljanje autohtonom vegetacijom.

Fauna

Beskičmenjaci

Monitoring dnevnih leptira započeo je 2021. godine. Fauna dnevnih leptira (*Rhopalocera*) prepoznata je kao veoma značajna za monitoring budući da su ovi organizmi najosjetljiviji na promjene ekoloških faktora, naročito onih koji su nastali antropogenim djelovanjima i klimatskim promjenama. Istraživanja su vršena na osnovu literalnih podataka, koji su upotpunjeni nalazom stanja na terenu. Pored monitoringa prisustva svih dnevnih leptira, posebno su sprovedene aktivnosti evidencije vrsta dnevnih leptira koji su zakonom zaštićeni, kao i Natura 2000 vrste.

Na osnovu dosadašnjih rezultata istraživanja, područje NP Lovćen je značajno za očuvanje biodiverziteta ove grupe insekata. Dobijena lista dnevnih vrsta leptira ne može se smatrati konačnom, te je neophodno nastaviti istraživanja i u narednom periodu.

Fauna vodozemaca i gmizavaca

JPNPCG do sada nije raspolagalo sa podacima istraživanja i monitoringa stanja vodozemaca i gmizavaca na području NP Lovćen. Upravo iz tih razloga je u Planu upravljanja predviđen monitoring kako bi se sagledalo pravo stanje batraho- i herpetofaune i predložile eventualne mjere zaštite.

Tokom 2023. godine realizovana su terenska istraživanja u cilju inventurizacije faune vodozemaca i gmizavaca, kao i njihove distribucije sa posebnim osvrtom na zakonom zaštićene i Natura vrste. Tokom terenskog rada nijesu zabilježeni ugrožavajući faktori po faunu vodozemaca i gmizavaca na istraživanom području, osim na lokalitetu Jezero pod Jezerskim vrhom gdje je vidan pritisak od prirodnog zarastanja staništa i od nelegalne kaptaze.

Obzirom na važnost ove grupe organizama u budućem periodu potrebno je nastaviti istraživanja i monitoring.

Trenutno u Javnom preduzeću za nacionalne parkove Crne Gore nije angažovan saradnik za herpetofaunu, iako je sistematizacijom predviđeno ovo radno mjesto. U budućem planskom periodu treba razmotriti mogućnost zaposlenja ili angažovanja eksperta za herpetofaunu.

Fauna ptica

Planom upravljanja NP Lovćen za period 2021-2025. godina predviđen je monitoring dnevnih i noćnih vrsta ptica grabljivica, kako bi se stekao uvid u njihovo stanje, budući da su ove vrste važne za detektovanje promjena u životnoj sredini. Kako tokom prve dvije godine sprovođenja Plana u JPNPCG nije bio angažovan stručni saradnik za ornitofaunu, istraživanja su započeta 2023.godine. Istraživanja su vršena na lokalitetima Štirovnik, Jezerski vrh, Zlatarice, Jezero ispod Jezerskog vrha, Kruševica i duž koridora 400kV dalekovoda Lastva – Čevo. Prisustvo grabljivica je zabilježeno na tri lokacije: iznad Jezera - orao krstaš (*Aquila heliaca*) i na lokalitetima Kruševica i Lubnica orao mišar (*Buteo buteo*). Duž cijelog koridora 400kV dalekovoda koji prolazi kroz Park zabilježeno je i stradanje (od kolizija) 3 jedinke i to: dva kobca

(*Accipiter gentilis*) i jedan orao mišar (*Buteo buteo*).

U budućem planskom periodu neophodno je nastaviti istraživanja ptica grabljivica kako bi se dobilo stanje njihovih populacija i shodno istim predložile eventualne mjere zaštite.

Fauna sisara

Osnovno istraživanje o prisutnosti i trendu krupnih sisara u NP Lovćen nije dalo pouzdane podatke o rasprostranjenosti i brojnosti divlje mačke i vuka. Srna i lisica su česte vrste u Parku, a njihove populacije su u porastu u posljednjih pet godina. Broj divljih svinja je stabilan, dok je zec rijedak i populacije su sa opadajućim trendom. Mrki medvjed nije stalna vrsta Parka (obzirom na ekologiju i geografski položaj Lovćena), ali ipak koristi njegove šume. Intenzivirana su istraživanja populacija slijepih miševa i mapirani su značajni podzemni objekti, koji predstavljaju stanište ove ugrožene grupe životinja. Kroz reviziju Studije zaštite NP Lovćena podnijeta je inicijativa prema Agenciji za zaštitu životne sredine da se jedna pećina uvrsti u granice Parka, a koja predstavlja stanište za sedam Natura 2000 vrsta koje su prisutne u značajnim populacijama.

Diverzitet sisara u Parku suočava se i s pritiscima kao što su uznemiravanje životinja, krivolov i požari, koji direktno utiču na staništa nekih vrsta. Šumska staništa, posebno osjetljiva tokom parenja i odgoja mladih, su degradirana zbog učestalih požara. Osim navedenih prijetnji, prekomjerni turizam, uključujući intenzivno planinarenje i druge aktivnosti, može takođe narušiti prirodno okruženje i smetati sisarima u njihovim normalnim aktivnostima. Sve ove prijetnje, pojedinačno i zajedno, mogu znatno uticati na brojnost i raznolikost sisara u Nacionalnom parku Lovćen, što može dugoročno ugroziti cjelokupni ekosistem Parka.

Vode

U prethodnom periodu nije vršen monitoring voda, od strane Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju Crne Gore, na području NP Lovćen. Posljednjih nekoliko godina zapaženi su procesi koji ozbiljno narušavaju hidrološke prilike u Parku. U prethodnom period primjećen je povećan negativan uticaj od strane ugostiteljskih objekata koji gravitiraju na području Parka, kao i od strane lokalnog stanovništva koje crpi vodu sa izvora Ivanova korita i sa jezera ispod Jezerskog vrha. Prema informacijama, dobijenim od strane Uprave za vode Crne Gore, vodoizvorište Ivanova korita nije prepoznato kao vodoizvorište za javno vodosnabdjevanje, još uvijek nijesu utvrđene zone sanitarne zaštite kako bi se utvrdila izdašnost i koje su potrebe lokalnog stanovništva za vodom.

U narednom planskom periodu iniciraće se saradnja sa relevantnim institucijama, kako bi se dobilo početno stanje.

Materijalna kulturna baština

Kod većine kulturnih dobara, kao i evidentiranih objekata, kod kojih se prepoznaju kulturne vrijednosti, građenih u periodu od XV do kraja XIX vijeka, primjetna su brojna oštećenja uslijed različitih prirodnih i antropogenih faktora.

Ovo je slabije naseljena oblast, ali se još uvijek može naći starih u potpunosti autentično očuvanih kuća, koje su povremeno ili trajno napuštene. Posljednjih godina primjetna je neusklađenost objekata sa postojećim graditeljskim ambijentom. Promjene na objektima najčešće su vidljive u krovnom pokrivaču, uvećanju otvora i upotrebi industrijski dobijenih materijala koji se ugrađuju na starim objektima. U pitanju su moderne novo sazidane kuće-vikendice većih gabarita koje su u suprotnosti sa nasljeđenim modelom gradnje.

Najtipičniji objekti graditeljskog nasljeđa ovog prostora - gumna, ozidana su od fino obrađenog tesanog kamena i popločan kamenim pločama, uglavnom su zadržala prvobitni izgled, dok se nova ne grade. Svoltane bistijerne i uble - ozidani kružni bunari za vodu, kao tradicionalni način vodosnabdijevanja je ostao isti, jedino su im dodati novi betonski sliv ili zatvarači. Razgradnja parapetnih kamenih zidova i zamjena betonskim na lovcenskim serpentinama (kolski put Kotor - Krstac), kao i postavljanje velikog broja betonskih dalekovodnih stubova uz dionicu puta između Krsca i Žanjevog dola umanjili su graditeljske i ambijentalne vrijednosti ovog jedinstvenog objekta inženjerske arhitekture s kraja XIX vijeka.

U prošlom planskom periodu istraživanja iz oblasti kulturno-istorijskog nasljeđa bila su usmjerena na dokumentovanje gumana, otvorenih i svoltanih ublova i kaptiranih voda na području Njeguša. Evidentirani objekti uglavnom su očuvani u izvornom obliku. Kod nekih su potrebne intervencije na konsolidaciji manje ili više obrušenih zidnih partija. Izvjestan broj objekata posjeduje znatan stepen očuvanosti i integriteta, graditeljske, etnografske, istorijske, memorijalne, ambijentalne i druge kulturne vrijednosti i osobenosti.

U Službi za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, odlaskom u penziju stručnog saradnika za kulturno nasljeđe krajem 2022.godine, nijesu nastavljene aktivnosti vezane za materijalnu kulturnu baštinu, a koje su predviđene Planom upravljanja NP Lovćen 2021-2025. godine.

Nematerijalna kulturna baština

Veoma izražen depopulacijski trend i promjena načina života onih koji su se tu zadržali rezultiralo je manjim brojem stalnih stanovnika. To su uglavnom stariji ljudi koji se bave poljoprivredom, u manjem obimu na ograničenim obradivim površinama i stočarstvom prvenstveno za vlastite potrebe. Napuštanjem ovog prostora dolazi do neravnoteže tako da su i tradicionalni zanati gotovo zamrli. U okviru inventarisanja i dokumentovanja nematerijalnog kulturnog nasljeđa (NKN) dopunjena je lista starih znanja i vještina sa akcentom na gastronomiju - spravljanje medovine (napitka starih Slovena). Kroz organizovanje tradicionalne manifestacije „Dan koprive“ promovirane se njena vrijednost, ljekovitost i značaj kroz prezentaciju i edukaciju naročito mlađe populacije posjetilaca.

Dosadašnji rezultati na polju NKN, prezentovani su kroz konkretne primjere dobre prakse koja se sprovodi u okviru nacionalnih parkova Crne Gore. U prethodnom periodu, na multidisciplinarnoj naučnoj konferenciji „Nematerijalno kulturno nasljeđe i održivi turizam - Mogućnosti i izazovi 2003-2023“, predstavljen je rad pod nazivom „Značaj JPNPCG u očuvanju, valorizaciji i prezentaciji nematerijalnog kulturnog nasljeđa kroz turističku održivost“, a u toku je izrada Zbornika sa Konferencije u kojem će biti publikovan.

Nedavno izgrađena žičara Kotor-Lovćen i povezani turistički sadržaji donose nove opcije u izletničkoj ponudi i imaće svakako uticaj na kulturni pejzaž zbog povećanog intenziteta saobraćaja tokom ljetnje turističke sezone. Nove turističke inicijative mogu donijeti ekonomske prednosti, ali takođe mogu izazvati promjene u okolini, što utiče na kulturni identitet ovog područja.

Edukacija i interpretacija

Centar za posjetioce NP Lovćen posjeduje info pult i izložbeni prostor u kojem su izloženi eksponati prirodnih i kulturnih vrijednosti Parka. Prirodni eksponati vuka, lisice i karakterističnih vrste ptica, smješteni su u dioramama koje prikazuju njihova staništa. Etnološki eksponati obuhvataju predmete iz kasnog perioda XIX vijeka.

U Centru za posjetioce organizuju se predavanja i edukativne radionice za škole i organizovane grupe posjetioca. U sklopu Centra za posjetioce nalazi se suvenirnica, u kojoj posjetioci mogu kupiti autentične proizvode domaće radinosti, suvenire, mape, razne publikacije i dr.

U Parku se od 2016. godine sprovodi edukativni program „Cetinje jedna priča“, koji je namijenjen učenicima VII razreda osnovnih škola iz Crne Gore, a koje realizuju Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija i Ministarstvo rada i socijalnog staranja. U okviru ovog programa učenici posjećuju Centar za posjetioce na Ivanovim koritima, gdje se upoznaju sa prirodnim i kulturnim vrijednostima Parka. U Parku se organizuje i veliki broj edukativnih radionica za učenike osnovnih i srednjih škola, kao i za učenike koje borave u dječijem odmaralištu Lovćen – Bečići. Saradnja sa školama je dobra, ali postoji problem prilikom organizacija posjeta, koje su prvenstveno vezane za prevoz učenika.

U okviru programskih aktivnosti organizuju se tematske i edukativne radionice, koje imaju za cilj da privuku veliki broj zainteresovanih učesnika i posjetilaca.

U narednom periodu, u svrhu unapređivanja edukacije školske populacije, osmisliće se i pristupiti izradi novih sadržaja (mutidijalna prezentacija, bojanka i edukativni listići) za šta će se tražiti saglasnost Ministarstva prosvjete, nauke i inovacija i Zavoda za školstvo. Edukativni kutak na veb-stranici Preduzeća obogatiće se novim sadržajima.

Interpretaciju je potrebno bolje razviti, jer se svodi na interpretaciju prirodnih i kulturnih vrijednosti u Centru za posjetioce i rijetko na edukativnoj i tematskoj stazi. U okviru strateške oblasti edukacija, interpretacija i promocija prirodnih i kulturnih vrijednosti Parka pristupiće se analizi i prilagođavanju smjernica u planiranju budućih aktivnosti shodno preporukama IUCN organizacije.

U narednom periodu u saradnji sa lokalnim turističkim organizacijama osmisliće se i sprovoditi ciljani interpretativni programi obilaska Parka (bazirane na prirodnim i kulturnim vrijednostima Parka) za različite ciljne grupe.

Promocija

Promocija NP Lovćen od 2021-2023. godine sprovodila se u kontinuitetu. Izdvajamo aktivnosti i događaje kroz saradnju sa najznačajnijim turističkim subjektima, saradnju sa medijima, organizovanje i učestvovanje na različitim vrstama događaja uključujući međunarodne turističke sajmove, osmišljavanje edukativnih radionica za školsku populaciju u Centru za posjetioce, te plasiranje promotivnih tekstova i fotografija.

U prethodnom planskom periodu obilježeni su značajni ekološki datumi, organizovani različiti događaji posebno u cilju promocije prirodnog bogatstva, kako samostalno tako i u saradnji sa drugim subjektima, promovisana je turistička ponuda i vrijednosti ovog zaštićenog prostora. Na veb-sajtu JPNPCG i na društvenim mrežama: facebook, instagram i youtube, objavljuvani su promotivni tekstovi, kao i tekstovi o značaju očuvanja i zaštite prirode. Nastavljena je saradnja sa NTO CG organizovanjem posjeta međunarodnih predstavnika medija.

U narednom periodu, potrebno je dodatno unapređivati saradnju sa ključnim subjektima u cilju efikasnije promocije NP Lovćen posebno u osmišljavanju zajedničkih aktivnosti u okviru saradnje sa žičarom „Kotor-Lovćen“. Nastavkom saradnje sa institucijama i organizacijama, posebno sa lokalnim turističkim organizacijama, promocijom turističke ponude kod domaćih posjetilaca, unapređivanjem propagandnog i promotivnog materijala u okviru marketinga Preduzeća, izradom novog sajta, dodatno će se unaprijediti vidljivost ukupnih vrijednosti ovog zaštićenog područja.

Turistička infrastruktura

Centar za posjetioce koji se nalazi u Upravnoj zgradi NP Lovćen na Ivanovim koritima, smješten je na dvije etaže, prostorno je malog kapaciteta i kao takav ne zadovoljava potrebe prijema posjetilaca i bolju organizaciju postavke prirodnih i kulturnih eksponata. Upravna zgrada NP Lovćen na Ivanovim koritima u kojoj je smješten i Centar zahtjeva ozbiljniju adaptaciju. Tokom 2023. godine izrađeno je idejno rješenje adaptacije ovog objekta.

JPNPCG je 2023. godine apliciralo projektom PA.CON II na Interreg IPA CBC Hrvatska – Bosna i Hercegovina – Crna Gora. Ovim projektom predviđena je adaptacija Centra za posjetioce (prema idejnom rješenju) i nova izložbena postavka, adaptacija vidikovca Kraljevo počivalo, postavljanje „fotočke“ za posmatranje ptica, uređenje dvije pješačke staze (remarkacija i postavljanje informativnih tabli) i nabavka električnih bicikala i električnih vozila sa odgovarajućim punionicama.

Na Ivanovim koritima nalazi se 5 četvorokrevetnih bungalova namijenjenih za višednevni smještaj posjetilaca tokom cijele godine. Uslijed nepovoljnih vremenski uslova u prethodnom periodu, bungalovi su znatno oštećeni i neophodna je njihova adaptacija.

Odmorišni mobilijar u Parku je na zadovoljavajućem nivou, ali zahtjeva redovno održavanje i obnovu.

Sistem pješačkih staza je neophodno redovno održavati i po potrebi obnavljati markaciju, smjerokaze i informativne table. Takođe, potrebno je razmotriti pokretanje Inicijative za registar lokalnih staza za dvije/tri odabrane staze, u skladu sa programskom aktivnošću. U saradnji sa lokalnim turističkim organizacijama i Planinarskim savezom CG razmotriće se mogućnost da se jedna staza preuredi u tematsku.

Tokom 2023. godine obnovljena je staza za boso hodanje, ali ona zahtjeva redovno održavanje. U samom Parku ne postoje organizovane i obilježene biciklističke staze, već se dijelom koriste kolske i pješačke planinske staze. S tim u vezi, a radi unapređivanja ove turističke ponude, neophodno je u saradnji sa biciklističkim savezom razmotriti mogućnost formiranja biciklističke staze Ivanova korita – Babina glava – Kraljevo počivalo – Vjetreni mlin – Dolovi – Ivanova korita. Glavne atrakcije u Parku nijesu dostupne osobama sa invaliditetom, te se će se adaptacijom Centra za posjetioce planirati postavljanje rampi za pristup osoba sa invaliditetom. Tokom 2023. godine izrađeno je idejno rješenje i dobijeni su urbanističko-tehnički uslovi, kao i dozvola od strane Agencije za zaštitu životne sredine za uređenje dva parking prostora na lokalitetu Ivanova korita. Uređenje parking prostora realizovaće se tokom 2024. godine.

Krajem 2023. godine, Avanturistički park Lovćen donirao je Nacionalnom parku nove elemente dječijeg igrališta. Elementi igrališta će se instalirati po poboljšanju vremenskih uslova, u drugom kvartalu 2024. godine.

Turistička ponuda

Turistička ponuda Parka bazira se na aktivnom odmoru u prirodi i u skladu je sa principima održivog turizma.

U cilju obogaćivanja turističke ponude Parka u narednom planskom periodu planira se formiranje novog turističkog proizvoda „posmatranje ptica“. JPNPCG je 2023. godine apliciralo projektom PA.CON II na Interreg IPA CBC Hrvatska – Bosna i Hercegovina – Crna Gora. Projektom je predviđeno, između ostalog, postavljanje „fotočke“ za posmatranje ptica, a u svrhu poboljšanja turističke ponude obilaska Parka predviđena je i nabavka električnih bicikala i električnih vozila sa odgovarajućim punionicama. Istim projektom je predviđena i instalacija nove izložbene postavke u Centru za posjetioce na Ivanovim koritima.

U Parku se već tradicionalno obilježavaju dvije manifestacije „Čajanka“ i „Dan koprive“.

Upravljanje posjetiocima

U Parku se odvijaju različite turističke i sportsko-rekreativne aktivnosti koje po svom karakteru, obimu i načinu sprovođenja ne narušavaju prirodne i radom stvorene vrijednosti, a u skladu sa posebnim režimima zaštite.

Kontrola i naplata ulaznica se vrši na kontrolno-naplatnim punktovima, od strane nadzornika na određenim lokacijama. Na vidikovcima, pješačkim i planinarskim stazama, posebno lokalitetu Ivanova korita, registrovan je najveći broj posjetilaca.

Dominantan je izletnički turizam, organizovan u vidu jednodnevnih tura, organizovane posjete turista posredstvom turističkih agencija i turoperatora, organizovane đачke posjete, i individualne. Najveću posjećenost Park bilježi u ljetnjim mjesecima, tokom jula i avgusta.

Tokom glavne sezone vrši se anketiranje posjetilaca čiji rezultati pokazuju strukturu, mišljenje, potrebe i očekivanja posjetilaca.

U narednom planskom periodu neophodno je raditi na unapređivanju i razvoju postojećih i kreiranju novih turističkih proizvoda i infrastrukture. Izgradnja žičare Kotor-Lovćen doprinijeće povećanju broja posjetilaca, pa će samim tim biti i veći pritisak na određene lokalitete.

U narednom planskom periodu predviđena je izrada Studije prihvatnih kapaciteta za najposjećenije lokalitete na osnovu kojih bi se razvili mehanizmi praćenja i regulisanja broja posjetilaca u Parku.

Do završetka analize i studije prihvatnih kapaciteta potrebno je kroz marketing, PR aktivnosti i objave na društvenim mrežama promovisati manje aktuelne i posjećene lokalitete kako bi se posjetioci zainteresovali i usmjeravali na njih.

Saradnja sa nacionalnim institucijama i organizacijama

Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore, kroz zakonske mehanizme i na osnovu strateško-planskih dokumenata, ostvaruje saradnju sa brojnim organizacijama i institucijama na nacionalnom nivou. S tim u vezi, u sferi zaštite prirode i biodiverziteta ostvaruje saradnju sa Agencijom za zaštitu životne sredine. Dosadašnja saradnja pokazala je nedostatak u procedurama razmjene podataka kao što je nedostavljanje rezultata istraživanja biodiverziteta od strane trećih lica, a koje bi doprinijele da se podignu upravljačke aktivnosti zaštićenog područja na veći nivo, naročito onih koje se odnose na biodiverzitet.

Od nadležnog Ministarstva turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera dobija se saglasnost na planove upravljanja, godišnje programe upravljanja, a na kraju svake kalendarske godine istom predaje Izvještaj o radu i realizovanim programskim aktivnostima za svih 5 (pet) nacionalnih parkova. Takođe vrši i druge aktivnosti koje proističu iz nadležnosti resornog ministarstva.

JPNPCG ostvaruje saradnju i sa drugim ministarstvima, a prije svega sa Ministarstvom poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Ministarstvom planiranja, urbanizma i državne imovine, Ministarstvom prosvjete, nauke i inovacija, Ministarstvom kulture i medija i dr. Nacionalni parkovi sarađuju sa Zavodom za hidrometeorologiju i seizmologiju, koji vrši redovan monitoring kvaliteta voda, vazduha i ostalih parametara.

Takođe, JPNPCG implementira različite oblike saradnje sa brojnim naučnim institucijama u zemlji i inostranstvu. Sa nekim od njih ima potpisane memorandume o saradnji koji bliže uređuju i targetiraju pojedine oblasti na kojima ta saradnja počiva. U cilju pripreme i realizacije turističke sezone Nacionalni parkovi imaju koordinirane aktivnosti sa Nacionalnom turističkom

organizacijom i lokalnim turističkim organizacijama. Te aktivnosti su vezane za zajedničku promociju prirodnih i kulturnih vrijednosti na turističkim sajmovima u regionu i inostranstvu. Nacionalni parkovi imaju intenzivnu saradnju sa brojnim nevladinim organizacijama iz oblasti zaštite biodiverziteta i prirode generalno. Sa mnogim od njih sprovodi zajedničke projekte iz oblasti turizma i zaštite životne sredine.

Kako je saradnja sa činiocima lokalne zajednice i NVO sektora od velike važnosti za planiranje budućih zajedničkih projekata i realizaciju brojnih aktivnosti, u NP Lovćen je tokom 2023. godine održan sastanak sa tim činiocima pod nazivom „Saradnja Javnog preduzeća za nacionalne parkove Crne Gore, NVO i drugih aktivnih činioaca lokalne zajednice, temelj za očuvane parkova, snažniji i brži razvoj Nacionalnog parka Lovćen a u krajnjem cilju i cjelokupne lokalne zajednice opština koje gravitiraju Parku“. Sastanak je protekao vrlo uspješno što je rezultiralo zaključkom da se u narednom periodu kroz kontinuiranu saradnju JPNPCG i ovih organizaciju planiraju i realizuju konkretne projektne ideje.

Kroz saradnju sa domaćim institucijama napisan je i predat projekat „Zaštita i očuvanje prirodnih vrijednosti nacionalnih parkova kroz unapređenje fizičke zaštite“. Ovim projektom je aplicirano kod Eko Fonda Crne Gore i dobijena su sredstva, pri čemu EKO Fond subvencioniše 85% projekta. Ovim projektom planirana je nabavka zimskih i ljetnjih uniformi za službu zaštite, nabavka vozila za potrebe službe zaštite, organizacija obuke za službu zaštite u nacionalnim parkovima radi adekvatnog reagovanja i korišćenja opreme u slučajevima požara i poplava. Vrijednost projekta je 153.000,00€.

Saradnja sa međunarodnim organizacijama i institucijama

JPNPCG kontinuirano ostvaruje saradnju sa međunarodnim organizacijama i institucijama, ali uvijek ima prostora za njeno unapređivanje. Važno je naglasiti i da većina međunarodnih organizacija funkcioniše na principu plaćanja redovnih godišnjih članarina. Npr. EUROPARC Federaciji JPNPCG nije uplaćivalo članarinu od 2019. godine uslijed nedostatka finansijskih sredstava, što onemogućava njegovo aktivno učešće na konferencijama, studijskim posjetama, zajedničkim projektima i sl. Članarina prema IUCN organizaciji je uplaćena u toku 2023.godine, što je omogućilo ponovno pokretanje saradnje i učešće na IUCN konferenciji za Evropu i Sjevernu i Centralu Aziju. Kao primjer dobre saradnje navodimo saradnju sa međunarodnom nevladinom organizacijom Parkovi Dinarida.

U kontekstu međunarodne saradnje, služba za projekte i međunarodnu saradnju je unaprijedila svoje kapacitete prisustvom treninzima i zaposlenjem još jednog lica sa iskustvom u pripremi i implementaciji projekata i na taj način je i prošireno polje istraživanja donatora i konkurisanja.

Kroz međunarodni poziv za dostavljanje prijedloga projekata, programa prekogranične saradnje, Interreg IPA CBC Hrvatska – Bosna i Hercegovina – Crna Gora JPNPCG je apliciralo projektom PA.CON II na kojem je vodeći partner Opština Nijemci (HR), dok su partneri JPNPCG i Centar za zaštitu i proučavanje ptica (CG), i Grad Tuzla i Udruženje za razvoj NERDA (BiH). Ovim projektom predviđena je adaptacija Centra za posjetioce (popravka krova, zidova, podova, vrata, prozora; krečenje; rampa za invalidna lica; adaptacija toaleta za invalidna lica; potrebna zamjena elektroinstalacija; postavljanje utičnica za punjenje električnih vozila sa spoljne strane. Centralno grijanje); Opremanje kancelarija opremom i namještjem; Opremanje i dopuna suvenirnice; Opremanje dvije pješačke staze, jedna do žičare I druga kružna staza vuka; Obnavljanje vidikovca Kraljevo počivalo; Nabavka električnih bicikala; Nabavka električnih vozila- golf kartova; Razvoj orintološkog sadržaja, nabavka opreme, istraživanja i edukacije; Promocija i marketing, postavljanje bilborda i izrada turističkih mapa. Vrijednost sredstava koja

su planirana za realizaciju projektnih aktivnosti JPNPCG iznosi 320.693,96 €.

U toku je uspostavljanje saradnje sa konzervacijskim grupama kao što je Global Conservation sa ciljem unapređenja Službe zaštite u nacionalnim parkovima, ali i donacijama i prihodovanjima od strane firmi, što bi podržalo specifične potrebe kao što je očuvanje biljnog i životinjskog svijeta, monitoring i istraživanje.

Saradnja sa lokalnim institucijama i organizacijama

Prioritet u radu Javnog preduzeća za nacionalne parkove Crne Gore je unapređenje saradnje sa lokalnim zajednicama i reprezentativnim predstavnicima koje se ostvaruju kroz različite modalitete.

S tim u vezi, tokom 2023. godine JPNPCG je pristupilo formiranju klastera na području NP Lovćen. Tom prilikom je izdiferencirano 11 klastera i to: 369 nevladinih organizacija, 52 turističke agencije, 12 ugostiteljskih objekata – restorani, 9 sušara (za proizvodnju pršte), 5 pružaoca turističko-rekreativne ponude, 4 pružaoca privatnog smještaja, 4 hotela, 4 turističke organizacije, 3 sportsko rekreativna društva, 3 mjesne zajednice i 1 lovačko društvo.

Na osnovu analize kao ograničavajući faktori u radu sa lokalnim zajednicama identifikovani su sledeći faktori:

- Veliki udio šumskih ekosistema u privatnom vlasništvu u granicama NP Lovćen;
- Stalno prisutna opasnost od nelegalne sječe i nelegalnog lova;
- Opstrukcija od strane lokalnih zajednica i korisnika prostora Parka u ostvarivanju kontrolno-naplatne funkcije u Parku;
- Nefunkcionalnost i nepovezanost turističkih aktivnosti sa poljoprivrednim proizvođačima sa područja prostora Parka i područja koja mu gravitiraju;
- Sporadična nelegalna gradnja na pojedinim lokalitetima;
- Nedostatak administrativnih kapaciteta u samom Parku koji bi mogao intenzivirati i unaprijediti rad sa lokalnim zajednicama.

Socio-ekonomski forumi

U prethodnom planskom periodu u NP Lovćen formiran je Socio-ekonomski forum koji ima savjetodavnu ulogu.

Isti je formiran sa ciljem unapređenja svih oblika saradnje sa lokalnim strukturama, sa generalnim ciljem veće inkluzivnosti prilikom donošenja planova, programa i njihove implementacije. U njihovom formiranju korišćene su tehničke preporuke i smjernice od strane svih relevantnih međunarodnih institucija i organizacije (IUCN, WWF, UNESCO i dr.) i formalno implementirane najbolje upravljačke prakse iz razvijenih evropskih zemalja.

Učešće lokalnih struktura u upravljačkim okvirima zaštićenih područja je tekovina koju baštine države EU i kroz formiranje Savjeta (kao neformalnih tijela) JPNPCG nastoji da, u skladu sa geografskim i socijalno-ekonomskim specifičnostima područja, prati savremene trendove.

Cilj savjeta je povećanje transparentnosti u radu, kao maksimalnu participativnost lokalnih struktura prilikom kreiranja politika zaštite i održivog razvoja.

Rad savjeta imao je svoj kontinuitet u prethodnom periodu, a u programskoj 2023. godini njihov rad je izdignut na viši nivo. Formirana je baza podataka koja broji 11 klastera i uključuje niz različitih udruženja i organizacija. Sa istim su održani posebni tematski sastanci. Isti predstavljaju odličnu osnovu za aktivnu participaciju lokalnih struktura u radu Parka, kao i za realizaciju brojnih zajedničkih aktivnosti na zaštiti i održivom razvoju područja.

Fizička zaštita Parka

Zaštitna funkcija se zasniva na stručnim i naučnim osnovama i saznanjima o stanju i ugroženosti određenog prostora i prirodnih dobara, što je preduslov za dobro gazdovanje i upravljanje. S obzirom na karakter ovog Parka, fizička i stručna zaštita imaju poseban značaj koji mora da bude kontinuiran i sinhronizovan proces kojim se obezbjeđuje zaštita svih ekosistema, odnosno cjelovitog prostora. Posao fizičke zaštite neposredno realizuje deset (10) nadzornika i šef Službe zaštite. Uzimajući u obzir da je jedan nadzornik angažovan isključivo na poslovima zaštite šumskih ekosistema, te da se fizička zaštita Parka sprovodi 24h neprekidno po smjenama, to se ukazala neophodnost angažovanja još dva (2) nadzornika.

Služba fizičke zaštite glavne aktivnosti usmjerava na sprječavanju protivpravnog korišćenja prirodnih dobara Nacionalnog parka (sječa šume, nedozvoljena gradnja, nezakonitog lova i dr.) na poslovima prihrane divljači tokom zimskih mjeseci, na raščišćavanju staza i pristupnih puteva.

Kako je 60% teritorije Parka u privatnom vlasništvu, kao jednu od otežavajućih okolnosti u radu nadzornika na terenu izdvajaju se različita nezadovoljstva mještana koja se prevashodno odnose na načine korišćenja njihove imovine.

Tokom 2023. godine u saradnji sa EKO Fondom obezbijedena su sredstva za nabavku uniformi. U svrhu bolje komunikacije i koordinacije između zaposlenih u Službi zaštite na terenu, kao i sa Službom zaštite i spašavanja, MUP-om i Hitnom pomoći važna je nabavka digitalnog radio sistema TETRA. Neophodno je izvršiti nabavku profesionalne prve pomoći, kako bi nadzornici na terenu odmah mogli ukazati pomoć povrijeđenim licima. S tim u vezi, neophodno je izvršiti i obuku nadzornika za ukazivanje prve pomoći.

Potrebno je produžiti rješenje o organizovanju rada unutrašnje službe zaštite od starane Uprave policije, na osnovu člana 196. stav 1. Zakona o opštem upravnom postupku.

Obilježavanje granica

NP Lovćen nema jasno definisane i obilježene granice, što predstavlja veliku prepreku i izazov za zaštitu i upravljanje prostorom Parka. S tim u vezi, u narednom planskom periodu, shodno Zakonu uputiće se organima državne uprave nadležnim za poslove šumarstva i zaštite životne sredine, organu uprave nadležnom za poslove katastra i opštinama na čijoj se teritoriji nalazi Park, inicijativa za formiranje radnog tijela, kako bi se definisali izvori finansiranja, budžet i dinamika za utvrđivanje i obilježavanje granica Parka.

Otpad

U cilju zaštite prostora od formiranja nelegalnih odlagališta otpada na području Parka, Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture svakodnevno obavlja aktivnosti u cilju sanacije predjela gdje se formiraju nelegalna odlagališta, pri čemu se prikupljaju podaci o zoni Parka, lokaciji, veličini deponije, vrsti otpadnog materijala i da li je pristupačno mjesto za odvoz otpada. Služba ambijentalne higijene redovno vrše aktivnosti u cilju održavanja prostora Parka čistim, ali je dodatna pomoć svih zainteresovanih subjekata i ekološki odgovornih građana uvijek dobrodošla.

Antropogeni pritisci na području Parka uglavnom su izraženi kroz nesavjesno odlaganje otpada, koji predstavlja veliki pritisak na životnu sredinu. Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore prepoznaje važnost održivog upravljanja otpadom, naročito zbog vidljivih uticaja otpada po zdravlje i životnu sredinu.

U toku 2023. godine predložen je Nacrt za Državni plan upravljanja otpadom za Crnu Goru za

period 2023–2028. godina, kao i Izvještaj Strateške procjene uticaja na životnu sredinu za Državni plan upravljanja otpadom za period 2023-2028. godina. Takođe, Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore organizuje akcije uklanjanja otpada sa prostora Parka povodom obilježavanja značajnih ekoloških datuma, u cilju podizanja svijesti javnosti o značaju očuvanja prirode zaštićenih područja.

U narednom periodu nastaviće se sa preduzimanjem mjera i aktivnosti koje sprovodi Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture i Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, kroz praćenje važeće strateške dokumentacije koja se tiče upravljanja otpadom - Državni plan upravljanja otpadom i lokalni planovi za upravljanje komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom, kao i kroz Zakon o upravljanju otpadom i Zakon o komunalnim djelatnostima.

2.3. SMJERNICE ZA NAUČNO-ISTRAŽIVAČKI RAD

U narednom periodu potrebno je nastaviti sa naučno-istraživačkim aktivnostima na prostoru Nacionalnog parka, jer i dalje ne postoje kompletni podaci o stanju biodiverziteta, a mnogi podaci su zastarjeli i potrebno ih je dopuniti novim istraživanjima. Sa aspekta upravljača veoma je važno imati dobar uvid u kompletno stanje i status značajnih populacija i vrsta flore i faune, kao i stanja ekosistema.

U prethodnom periodu započet je proces uspostavljanja Natura 2000 mreže u Crnoj Gori, pa će se daljim planiranim istraživanjima na uspostavljanju mreže, dobiti jasna slika o stanju staništa i vrsta od značaja. Takođe će se stvoriti preduslovi za adekvatan način upravljanja definisan EU standardima.

Javno preduzeće za nacionalne parkove će podsticati i afirmisati svaki naučno-istraživački projekat i rad za koji se naučne institucije i pojedini naučni radnici opredijele u narednom periodu, pri čemu će se pridržavati odredaba Zakona o zaštiti prirode („Sl. list CG” br.51/08 i 62/13), a koje se odnose na pribavljanja dozvole od Agencije za zaštitu prirode.

Prioriteti koji se odnose na istraživanje i zaštitu prirodnih vrijednosti:

- Istraživanja flore i vegetacije, sa akcentom na: rijetke, endemične, reliktno i zakonom zaštićene vrste;
- Istraživanje uticaja hibridne vrste na populaciju lovćenskog zvončića;
- Istraživanje procesa sušenja bukovih šuma;
- Istraživanje patogenih gljiva i štetnih vrsta insekata koji prouzrokuju bolesti šuma;
- Istraživanje gljiva;
- Istraživanje mahovina;
- Istraživanja faune beskičmenjaka;
- Detaljno i sistematsko istraživanje jezera ispod Jezerskog vrha;
- Istraživanje biodiverziteta pećina i jama;
- Nastaviti dalja istraživanja vrsta batrahofaune, herpetofaune, ornitofaune i faune sitnih sisara na području Parka u cilju dobijanja sveobuhvatnih podataka o bogatstvu diverziteta vrsta na ovom području.
- Identifikovanje i restauracija eventualno narušenih ekosistema;
- Implementiranje mjera zaštite komponenti biodiverziteta;

Smjernice koje se odnose na prioritete u vezi sa održivim razvojem:

- Podržavati sve vidove održivog turizma;
- Uspostaviti efikasan sistem upravljanja posjetiocima;
- Podrška i kreiranje tradicionalnog i održivog korišćenja prirodnih resursa od strane lokalnog stanovništva
- Podržavati socio-ekonomski i kulturni razvoj ovog regiona
- Edukacija lokalnog stanovništva i posjetilaca

3. VEZA SA PLANOM UPRAVLJANJA NP LOVČEN 2021-2025

U planskom periodu 2021-2025. godina, skup strateških ciljeva definisanih Planom upravljanja, koji proizilaze iz dugoročne vizije, biće vodiči za planiranje i sprovođenje konkretnih aktivnosti upravljanja. Strateški ciljevi su posebne izjave o rezultatima koje Uprava JPNPCG nastoji da ostvari u petogodišnjem periodu. U slučaju promjene prirodnih, političkih, finansijskih, metodoloških i drugih uslova, strateški ciljevi će se mijenjati u skladu s istim.

Set strateških ciljeva upravljanja se direktno odražava na operativne programe upravljanja, koji sadrže ciljeve upravljanja i aktivnosti. Takav pristup omogućava integrisanje i usklađivanje složenih zahtjeva efikasnog upravljanja Parkom, u koordinisan koncept upravljanja. Godišnjim programom upravljanja predviđeni su rokovi izvršenja za svaku pojedinačnu aktivnost iz seta strateških ciljeva, indikatori, kao i definisani nosioci njihovog izvršenja.

3.1. STRATEŠKO OPREDELJENJE – VIZIJA

Vizijom se naglašava posebnost ovog prostora, sa izuzetnim florističkim, faunističkim i geomorfološkim vrijednostima. Vizija, uključuje očuvanje jedinstvene biološke raznolikosti i omogućavanje nesmetanih prirodnih procesa, osiguravajući zaštitu područja s neznatnim ljudskim uticajem, kroz saradnju lokalne zajednice i Uprave Parka, u sprovođenju lokalnog razvoja i dostupnost istinskog doživljaja prirodnih vrijednosti Parka za naučno-istraživački rad i turističku valorizaciju.

VIZIJA

Očuvano područje izuzetnog florističkog diverziteta, izraženog endemizma, bogate kulturne baštine, sa jedinstvenim pejzažima karsta, Nacionalni park Lovćen oslonac je razvoja lokalnih zajednica i turizma, zasnovanog na aktivnom odmoru u skladu sa tradicijom i prirodom.

3.2. STRATEŠKI CILJEVI ZA UPRAVLJANJE NP LOVČEN

Strateško opredjeljenje Parka se zasniva na strogoj zaštiti životne sredine i valorizaciji zaštićenog prostora na principima održivog razvoja, posebno kada su u pitanju turizam i poljoprivreda.

Strateško opredjeljenje Plana zasniva se na setu strateških oblasti i u vezi sa tim definisanih ciljeva. Ovakvim pristupom će se obezbijediti neometano funkcionisanje i integrisanje različitih ciljeva u jednu cjelinu. Postavljeni koncept čini set strateških oblasti:

1. Istraživanje, praćenje, obnova i unapređenje ekosistema, staništa i vrsta
2. Očuvanje, unapređivanje i promocija kulturno-istorijskih i etnografskih vrijednosti i potencijala
3. Edukacija, interpretacija i promocija prirodnih i kulturnih vrijednosti Parka
4. Turizam zasnovan na aktivnom odmoru u prirodi
5. Saradnja sa nacionalnim i međunarodnim organizacijama i institucijama i lokalnim zajednicama
6. Efikasna kontrola prostora Parka

Definisanjem ovih strateških ciljeva omogućava se povezivanje različitih strateških oblasti, što je neophodan preduslov za uspješno i efikasno upravljanje prostorom Parka. Ovako postavljen koncept upućuje na zaključak da je ovaj prostor predisponiran za model održivog korišćenja.

3.3. PROGRAM UPRAVLJANJA ZA 2024. GODINU - DINAMIKA I REALIZACIJA

Strateške oblasti i ciljevi u Programu upravljanja izvedeni su iz Plana upravljanja NP Lovćen 2021-2025. godina, kao i numeracija ciljeva i aktivnosti u narednim tabelama, koja je identična sa numeracijom u tabelama implementacije Plana.

Strateška oblast 1: Istraživanje, praćenje, obnova i unapređenje ekosistema, staništa i vrsta	
Cilj 1.1.	Unapređenje informacione baze podataka o flori nacionalnog Parka kroz literaturni i terenski rad , softverska nadogradnja i stručno usavršavanje saradnika
<i>Indikator cilja: Funkcionalna baza podataka o flori unaprijeđena (kvalitativno i kvantitativno) sa brojem novih unosa u odnosu na prethodni planski period</i>	
Aktivnost 1.1.2	Izraditi mobilnu aplikaciju u cilju boljeg monitoringa i prikupljanja podataka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađena mobilna aplikacija</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Za potrebe monitoringa i prikupljanja taksonomskih i stanišnih podataka izradiće se mobilna aplikacija. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Prvi kvartal
Potrebno za realizaciju	Instalirana aplikacija za monitoring
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Napomena	S obzirom da aktivnost nije realizovana 2021. godine, njena realizacija se planira za 2024. godinu.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>0,00€</i>

Aktivnost 1.1.3	Nastaviti inventarizaciju nacionalno i/ili međunarodno značajnih biljnih taksona u postojećoj bazi podataka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj inventariranih biljnih taksona</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Nastaviće se sa unosom literaturnih i terenskih podataka u Excel-bazu, na sređivanju i sistematizaciji taksonomskih i drugih podataka, na nomenklaturnim usaglašavanjima unijetih taksona sa važećim evropskim listama (Flora Europaea, Catalogue of Life, The Euro+Med PlantBase i The Plant List). Definisanjem važećeg naziva (accepted name) riješiće se problem sinonima i utvrditi konačan broj popisanih taksona na nivou vrste i podvrste. Upoređivanjem sa EU IUCN listom utvrdiće se konzervacijski status taksona na nivou Evrope i na globalnom nivou. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Prikupljeni literaturni izvori, četiri terenska izlaska, prevoz
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>280,00€</i>
Aktivnost 1.1.5	Uraditi karte distribucije za prioritetne vrste
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj mapa distribucije prioritetnih vrsta</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Primjenom Qgis i Google earth programa izradiće se mape distribucije za odabrane rijetke taksone, od nacionalnog i/ili međunarodnog značaja. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>0,00€</i>
Cilj 1.2.	Utvrđeno nulto stanje endemičnih oromediteranskih ježolikih vriština i povremenih kraških jezera(turloga)- potencijalnih NATURA 2000 staništa
<i>Indikator cilja: Broj kartiranih potencijalnih NATURA 2000 staništa i definisano stanje dijagnostičkih vrsta</i>	
Aktivnost 1.2.1	Kartirati stanišni tip *3180 Povremena kraška jezera (turlozi) na prostoru Jezera ispod Jezerskog vrha
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Urađene mape distribucije za stanišni tip *3180</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Identifikacija staništa će se raditi u skladu sa Priručnikom za identifikaciju tipova staništa Crne Gore od značaja za Evropsku Uniju. Biće određene: dijagnostičke vrste, njihova pokrovnost, pratilice i reprezentativnost. Dobiće se podaci za monitoring i prema potrebi sprovoditi mjere za sprečavanje vegetacijske sukcesije. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	/
Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	/
Napomena	Aktivnost je realizovana u periodu 2021-2023. godina
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>0,00€</i>
Aktivnost 1.2.2	Izraditi analizu stanja dijagnostičkih vrsta na stanišnom tipu *3180
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o stanju dijagnostičkih vrsta za stanišni tip *3180</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Nastaviće se monitoring dijagnostičkih vrsta u svrhu očuvanja povoljnih stanišnih uslova za ciljne i ostale značajne vrste habitata. Na osnovu rezultata monitoringa uradiće se analiza stanja.

	Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Dva terenska izlaska, prevoz
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	140,00€
Aktivnost 1.2.4	Izraditi analizu stanja dijagnostičkih vrsta na stanišnom tipu *4090
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o stanju dijagnostičkih vrsta za stanišni tip *4090</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Nastaviće se monitoring dijagnostičkih vrsta u svrhu očuvanja povoljnih stanišnih uslova za ciljne i ostale značajne vrste habitata. Na osnovu rezultata monitoringa uradiće se analiza stanja. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Drugi i treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Četiri terenska izlaska, prevoz
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Napomena	Obzirom da aktivnost nije realizovana 2022 godine, uvodimo je u Program ove godine.
<i>Troškovi realizacije</i>	280,00€
Cilj 1.3	Unaprijeđen sistem kontrole ubiranje divlje flore u komercijalne svrhe
<i>Indikator cilja: Broj evidentiranih kontrolisanih kontrola kroz aplikaciju</i>	
Aktivnost 1.3.1	Izraditi mobilnu aplikaciju za rad na terenu
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađena mobilna aplikacija</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Za potrebe monitoringa i prikupljanja podataka o ubiranju divlje flore u komercijalne svrhe izradiće se mobilna aplikacija. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Prvi kvartal
Potrebno za realizaciju	Mobilna aplikacija
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Napomena	S obzirom da aktivnost nije realizovana 2023. godine, njena realizacija se planira za 2024. godinu.
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00€
Aktivnost 1.3.2	Obučiti nadzornike za korišćenje mobilne aplikacije
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj obučениh nadzornika za korišćenje mobilne aplikacije</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U cilju lakšeg prikupljanja podataka o ubiranju ljekovite flore, samoniklog jestivog bilja i gljiva na prostoru NP obučiće se nadzornici u Parku za korišćenje mobilne aplikacije. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Prvi kvartal
Potrebno za realizaciju	Mobilna aplikacija, obučeni nadzornici za korišćenje aplikacije
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Napomena	Aktivnost se nadovezuje na Aktivnost 1.3.1.
<i>Troškovi realizacije</i>	100,00€
Aktivnost 1.3.3	Kontrolisati stanje na terenu i unositi terenske podatke u bazu podataka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj izvršenih kontrola. Broj terenskih podataka unijetih u bazu</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Svi podaci koji se odnose na ubiranje divlje flore u komercijalne svrhe, dobijeni radom nadzornika na terenu, korišćenjem mobilne aplikacije, biće unijeti u bazu podataka, uradiće se analiza i kartografski prikaz. Prioritet 1

Vrijeme realizacije	Drugi, treći i četvrti kvartal
Potrebno za realizaciju	Mobilna aplikacija, obučeni nadzornici za korišćenje aplikacije
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP
Napomena	Aktivnost se nadovezuje na Aktivnosti 1.3.1. i 1.3.2.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>0,00€</i>
Cilj 1.4	Očuvani šumski ekosistemi
Indikator cilja: Šumski ekosistemi bez negativnih pritisaka	
Aktivnost 1.4.1	Sprovesti sanitarno-higijenske aktivnosti
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Količina doznačene drvene mase u šumskim ekosistemima</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se uklanjanje stabala u cilju adekvatne i efikasne zaštite, održavanja i unapređenje šumskih ekosistema: <ul style="list-style-type: none"> • sa izrazitim simptomima zaraze, • izvaljenih i suvih stabala, snjegolomova i vjetrolomova, • stabla koja nemaju mogućnost daljeg razvoja i • stabla koja ugrožavaju nesmetan prolaz posjetilaca kroz Park i dovode u opasnost oštećenje infrastrukturnih objekata i imovine. <p>Izvršiće se prodaja ogrjevnog drveta lokalnom stanovništvu sa područja Parka, iz izdanačkih liščarskih šuma i sanitara kod četinarskih šuma.</p> <p>Po potrebi, izvršiće se popunjavanje šumskih ekosistema sadnjom autohtonih sadnica u količini do 1000 komada.</p> <p>Prioritet 3</p>
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Dva terenska izlaska, terensko vozilo, smještaj
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>550,00€</i>
Aktivnost 1.4.2	Vršiti preventivnu zaštitu šumskih ekosistema od požara i izgraditi protiv-požarne stanice
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izvršena nabavka protiv požarne opreme u skladu sa Planom zaštite i spašavanja Izgrađene tri protiv-požarne stanice</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U cilju preventivnih mjera zaštite, kao i efikasnog reagovanja, izvršiće se nabavka potrebne opreme, instalacija infrastrukture i distanciono praćenje požara uz pomoć GIS tehnologije.
	Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Dva terenska izlaska, terensko vozilo, smještaj
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>225,00€</i>
Aktivnost 1.4.3	Izraditi interaktivnu bazu podataka o stanju šumskih ekosistema
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj unijetih podataka u bazu</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se kontinuirano prikupljanje i skladištenje vektorizovanih podataka sa terenskih obilazaka.
	Prioritet 3
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>0,00€</i>

Aktivnost 1.4.4	Pratiti zdravstveno stanje šumskih ekosistema na odabranim bioindikatorskim tačkama
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o sprovedenom monitoringu na mreži bioindikacijskih tačaka</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Shodno Baznoj studiji za upravljanje šumskim ekosistemima, vršiće se praćenje opšteg zdravstvenog stanja šumskih ekosistema. Vršiće se praćenje dekolorizacije i defolijacije asimilacionih organa šumskih vrsta. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Dva terenska izlaska, terensko vozilo, smještaj
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>225,00€</i>
Cilj 1.5	Utvrđeno nulto stanje dnevnih leptira
<i>Indikator cilja: Ček lista dnevnih leptira na području Parka</i>	
Aktivnost 1.5.1	Istražiti i dopuniti literaturne podatke o fauni <i>Lepidoptera</i>
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj unesenih podataka u bazi</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Istraživanje literaturnih podataka o prisutnosti <i>Lepidoptera</i> , kao i dopunjavanje liste monitoringom. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Literaturni podaci
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>0,00€</i>
Aktivnost 1.5.2	Odrediti nulto stanje dnevnih leptira na području Parka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o nultom stanju dnevnih leptira</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Realizovaće se terenska istraživanja u cilju određivanja nultog stanja dnevnih leptira na području Parka, sa posebnim osvrtom na zakonom zaštićene i Natura 2000 vrste. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Treći kvartal
Potrebno za realizaciju	pet terenskih dana, prevoz, fotoaparati
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>225,00€</i>
Cilj 1.6	Inventarizacija vodozemaca i gmizavaca
<i>Indikator cilja: Ček lista vodozemaca i gmizavaca na području Parka</i>	
Aktivnost 1.6.1	Istražiti i sakupiti literaturne podatke o fauni vodozemaca i gmizavaca
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj unesenih podataka u bazi</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Istražiti i sakupiti literaturne podatke o fauni vodozemaca i gmizavaca. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Napomena	Angažovati eksperta
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>0,00€</i>
Aktivnost 1.6.2	Odrediti distribuciju vodozemaca i gmizavaca na području Parka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o nultom stanju</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Realizovaće se terenska istraživanja u cilju inventarizacije faune vodozemaca i gmizavaca sa posebnim osvrtom na zakonom

	zaštićene i Natura vrste. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Drugi i treći kvartal
Potrebno za realizaciju	četiri terenska izlaska i terensko vozilo
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Napomena	Angažovati eksperta
<i>Troškovi realizacije</i>	225,00€
Cilj 1.7.	Utvrđeno kvantitativno i kvalitativno stanje ptica grabljivica
Indikator cilja: Izrađena lista vrsta i njihova brojnost u Parku	
Aktivnost 1.7.1	Generisati literaturne i terenske podatke o prisutnosti i stanju ptica grabljivica
Indikator aktivnosti	<i>Broj unesenih podataka u bazu</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Radiće se na prikupljanju literaturnih izvora radi obezbjeđivanja naučnih podataka o prisustvu vrsta grabljivica na području NP Lovćen. Formiraće se Exel baza podataka u kojoj će se kontinuirano unositi literaturni i terenski podaci. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Literaturni izvori
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Napomena	Veza Aktivnost 1.7.2
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00€
Aktivnost 1.7.2	Vršiti monitoring najznačajnijih vrsta ptica grabljivica
Indikator aktivnosti	<i>Izveštaj o sprovedenom monitoringu</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Utvrđiće se stanje populacija ptica grabljivica i uspostaviti godišnji monitoring distribucije i stanja (brojnost i faktori ugrožavanja) za evidentirane vrste na području NP Lovćen. Podaci će se unositi u Exel bazu podataka. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Drugi i treći kvartal
Potrebno za realizaciju	4 terenska dana, službeno vozilo
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	225,00€
Cilj 1.8	Očuvane populacije slijepih miševa
Indikator cilja: Broj Istraženih objekata važnih za očuvanje kolonija slijepih miševa i sprovedene mjere zaštite ugroženih kolonija	
Aktivnost 1.8.3.	Istražiti rasprostranjenost i utvrditi važna područja za očuvanje slijepih miševa
Indikator aktivnosti	<i>Izrađene mape distribucije vrsta i njihovih skloništa</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Primjenom nevidljivih mreža i ultrazvučnom detekcijom utvrdiće se rasprostranjenost slijepih miševa i odrediti najznačajnija staništa na području Parka. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	četiri terenska dana, prevoz i smještaj
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	225,00€
Aktivnost 1.8.4.	Utvrditi faktore ugrožavanja i po potrebi sprovesti mjere očuvanja kolonija slijepih miševa
Indikator aktivnosti	<i>Definisani faktori ugrožavanja i broj zaštićenih skloništa</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Na osnovu podataka sakupljenih u period 2020-2024 definisaće se ugrožena staništa/skloništa i predložiće se mjere konzervacije.

	Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Četvrti kvartal
Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00€
Cilj 1.9	Utvrđeni koridori krupnih sisara
Indikator cilja: Identifikovani koridori za krupne sisare na prostoru Parka sa mapom distribucije	
Aktivnost 1.9.1.	Izvršiti nabavku opreme za istraživanje (foto-zamke, zvučnici i ostala oprema neophodna za akustičnu metodu)
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Nabavljene 5 Browing/Cudde back/Bushnell foto-zamke</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se nabavku opreme za istraživanje krupnih sisara koja će se koristiti na terenu za registrovanje prisustva ovih vrsta. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Javna nabavka
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj; Služba javnih nabavki
Napomena	S obzirom da aktivnost nije realizovana 2021. godine, njena realizacija se planira za ovu godinu.
<i>Troškovi realizacije</i>	2.000,00€
Aktivnost 1.9.4.	Sprovesti monitoring krupnih sisara
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o sprovedenom monitoringu i mapirani koridori</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uraditi terenska istraživanja uz pomoć foto-zamki, detektovati prisutnost krupnih sisara na teritoriji Parka i njihova najznačajnija staništa. Priotitet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	tri terenska dana, prevoz i smještaj
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	350,00€
Cilj 1.10	Obezbijedena prihrana za krupne sisare i jarebicu kamenjarku tokom zimskih mjeseci
Indikator cilja: Uspostavljena funkcionalna hranilišta	
Aktivnost 1.10.1	Vršiti prihranu krupnih sisara i jarebice kamenjarke tokom zimskih mjeseci na hranilištima
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Količina utrošene hrane</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Na teritoriji NP će se obnoviti i održavati hranilišta za krupne sisare i jarebicu kamenjarku. Vršiće se prihrana sisara i jarebica na području Parka. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Prehrana, terenski obilasci nadzornika
Odgovornost	Direktor Parka; Služba za fizičku zaštitu
Napomena	Aktivnost će se realizovati ukoliko Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove procjeni da je prihrana bezbjedna (prihrana je na apel Uprave trenutno obustavljena zbog rizika širenja afričke svinjske kuge).
<i>Troškovi realizacije</i>	300,00€
Cilj 1.11	Zaštita i održivo korišćenje vodenih resursa
Indikator cilja: Ekološki kvalitet vode je na zadovoljavajućem nivou	
Aktivnost 1.11.1	Monitoring hidroloških objekata

<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Ispitan kvalitet vode vodoizvorišta Ivanova korita obezbijedena dugoročna zaštita i održivo korišćenje</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa Zavodom za hidrometeorologiju i seizmologiju i Upravom za vode, vršiče se monitoring hidroloških objekata u skladu sa važećom Zakonskom regulativom. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Prikupiti zvanične podatke, po potrebi trenski izlasci, terensko vozilo, smještaj
Odgovornost	Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju, Uprava za vode, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, direktor Parka
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>300,00€</i>

Strateška oblast 2: Očuvanje, unapređivanje i promocija kulturno-istorijskih i etnografskih vrijednosti i potencijala	
Cilj 2.1	Očuvana materijalna kulturna baština
Indikator cilja: Broj Istraženih i valorizovanih elemenata materijalne kulturne baštine Parka	
Aktivnost 2.1.3	Inicirati i učestvovati u projektima istraživanja, sprovođenja mjera zaštite i prezentovanja kulturnog nasljeđa, koje sprovode nadležne institucije
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj realizovanih projekata i sprovedenih mjera zaštite</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Sa stručnim timom Centra za konzervaciju i arheologiju Crne Gore obaviće se arheološko rekognosciranje potencijalnih arheoloških lokaliteta na prostoru Parka i užeg okruženja, kao prva faza budućih detaljnih istraživanja i iskopavanja. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Angažovanje eksperta za materijalnu kulturnu baštinu
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, direktor JPNPCG
Napomena	U Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj nije sistematizovano radno mjesto stručnog saradnika za materijalno kulturno nasljeđe. S tim u vezi angažovaće se ekspert kako bi se realizovale programske aktivnosti koje se odnose na ciljeve 2.1 i 2.2
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>0,00€</i>
Cilj 2.2	Prezentacija materijalne kulturne baštine Parka
Indikator cilja: Broj promovisanih i prezentovanih elemenata materijalne kulturne baštine Parka	
Aktivnost 2.2.1	Prikupljati stariju foto građu i umjetničke slike akademskih likovnih stvaralaca u digitalnoj formi
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj digitalizovanih elemenata</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Prikupiće se starija foto građa i umjetničke slike akademskih likovnih stvaralaca u digitalnoj formi. Prioritet 3
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Angažovanje eksperta za materijalnu kulturnu baštinu
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, direktor JPNPCG
Napomena	U Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj nije

	sistematizovano radno mjesto stručnog saradnika za materijalno kulturno nasljeđe. S tim u vezi angažovaće se ekspert kako bi se realizovale programske aktivnosti koje se odnose na ciljeve 2.1 i 2.2
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00€
Aktivnost 2.2.2	Organizovati tematske izložbe povodom značajnih datuma
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj organizovanih tematskih izložbi</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se tematske izložbe povodom značajnih datuma, na prijedlog angažovanog eksperta za materijalnu kulturnu baštinu. Prioritet 3
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Angažovanje eksperta za materijalnu kulturnu baštinu
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, direktor JPNPCG
Napomena	U Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj nije sistematizovano radno mjesto stručnog saradnika za materijalno kulturno nasljeđe. S tim u vezi angažovaće se ekspert kako bi se realizovale programske aktivnosti koje se odnose na ciljeve 2.1 i 2.2
<i>Troškovi realizacije</i>	1.000,00€
Cilj 2.3	Zaštita i prezentacija nematerijalne kulturne baštine
Indikator cilja: Broj zaštićenih, valorizovanih i promovisanih elemenata nematerijalne kulturne baštine	
Aktivnost 2.3.1	Inventarisati nematerijalnu kulturnu baštinu Parka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj popisanih elemenata nematerijalne kulturne baštine</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Nastaviće se proces koji podrazumijeva evidenciju i dokumentaciju najznačajnijih elemenata nematerijalne kulturne baštine, kao najreprezentativnijih aspekata nacionalnog identiteta. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Dva terenska izlaska
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	100,00€
Aktivnost 2.3.2	Prikupiti podatke od nosilaca nematerijalnih kulturnih dobara
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj nosilaca nematerijalnih kulturnih dobara</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Prikupiće se podaci od pojedinaca direktno na terenu koji su posljednji nosioci i čuvari običajne prakse znanja i vještina, kroz kontinuitet prenošenja ovih kulturnih obrazaca kako bi se obezbijedila efikasnija promocija NKN kroz jačanje svijesti o njegovom značaju. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Drugi i treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Dva terenska izlaska
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	100,00€
Aktivnost 2.3.3	Popunjavati upitnike za identifikaciju elemenata nematerijalnog kulturnog nasljeđa
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj popunjenih upitnika</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se popunjavanje obrazaca u vidu upitnika za svaki evidentirani element NKN. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Treći kvartal

Potrebno za realizaciju	Dva terenska izlaska, literaturna i bibliotečka građa
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>50,00€</i>
Aktivnost 2.3.4	Inicirati ka Upravi za zaštitu kulturnih dobara uspostavljanje zaštite, na osnovu istraživačkih nalaza, zaštitu nematerijalnog kulturnog dobra
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj inicijativa i broj zaštićenih elemenata nematerijalnog kulturnog dobra</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U zavisnosti od istraživačkih nalaza na terenu i stručne procjene uputiće se inicijative za uspostavljanje zaštite NKN. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>0,00€</i>
Aktivnost 2.3.5	Organizovati manifestacije i tematske sajmove koji se oslanjaju na etnografsko nasljeđe
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj organizovanih manifestacija i tematskih sajмова</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se manifestacija „Dan koprive“ kako bi se promovisao značaj ove ljekovite biljke. S tim u vezi, uspostaviće se kontakti i saradnja sa lokalnim stanovništvom. Prikupiće se autentični gastronomski recepti zasnovani na upotrebi koprive. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Drugi kvartal
Potrebno za realizaciju	Dva terenska izlaska, troškovi manifestacije
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>700,00€</i>
Aktivnost 2.3.6	Učestvovati u projektima zaštite i valorizacije nematerijalne kulturne baštine pod pokroviteljstvom relevantnih institucija (Ministarstvo kulture i medija, Uprava za zaštitu kulturnih dobara, CANU i dr.)
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj realizovanih projekata</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa usvojenim programskim aktivnostima institucija iz oblasti kulturnog nasljeđa, iniciraće se projektne aktivnosti na zaštiti i valorizaciji nematerijalne kulturne baštine. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Tri terenska izlaska
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, Institucije iz oblasti zaštite kulturnog nasljeđa, Ministarstvo kulture i medija, Uprava za zaštitu kulturnih dobara, CANU i dr.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>100,00€</i>
Aktivnost 2.3.7	Pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture i medija kreirati programe za obilježavanje “Dana evropske baštine”
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Realizovan program „Dani evropske baštine“</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Pod okriljem inicijative „Dani evropske baštine“ za tekuću godinu, na zadatu temu, ukoliko korespondira sa ovim Parkom, kreiraće se i realizovati program obilježavanja ove značajne manifestacije. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Četvrti kvartal
Potrebno za realizaciju	Troškovi realizacije programa obilježavanja „Dana evropske baštine“

Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, Ministarstvo kulture i medija
<i>Troškovi realizacije</i>	1.500,00€

Strateška oblast 3: Edukacija, interpretacija i promocija prirodnih i kulturnih vrijednosti Parka	
Cilj 3.1	Razvijena i unaprijeđena edukacija i interpretacija
Indikator cilja: Procenat školske populacije, posjetilaca i lokalnog stanovništva koji su kvalitetno edukovani o vrijednostima Parka je povećan za 15% u odnosu na prethodni period	
Aktivnost 3.1.1	U saradnji sa osnovnim školama sprovesti postojeće edukativne programe
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj održanih radionica sprovedenih po edukativnom programu. Broj učenika koji su prošli kroz edukativni program.</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa Ministarstvom prosvjete, nauke i inovacija i Ministarstvom rada i socijalnog staranja, u Centru za posjetioce sprovodiće se edukativni program „Cetinje jedna priča“, koji je namijenjen učenicima VII razreda osnovnih škola iz Crne Gore. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Materijal za pripremu radionica, troškovi prevoza djece
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	500,00€
Aktivnost 3.1.2	U skladu sa nastavnim programima osmisli edukativne materijale
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj izrađenih edukativnih materijala</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Štampa pripremljenog edukativnog materijala (flora, fauna, kulturno-istorijsko naslijeđe itd.). Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Štampa materijala, javne nabavke
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Napomena	U toku 2023. godine pripremljen je edukativni materijal namijenjen djeci školskog uzrasta.
<i>Troškovi realizacije</i>	500,00€
Aktivnost 3.1.3	U saradnji sa zainteresovanim stranama obilježiti značajne ekološke datume
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj obilježenih ekoloških datuma</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Osmisliće se i organizovati interaktivne tematske radionice, u cilju obilježavanja važnih datuma i to: 21. mart - Svjetski dan šuma 22. april - Dan planete Zemlje 24. maj - Dan evropskih parkova 5. jun - Svjetski dan zaštite životne sredine 31. jul - Svjetski dan nadzornika 26. septembar - Dan čistih planina 4. oktobar - Dan zaštite životinja Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano

Potrebno za realizaciju	Troškovi održavanje radionica, troškovi prevoza
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, TO Cetinje, TO Kotor, TO Budva
<i>Troškovi realizacije</i>	1.500,00€
Aktivnost 3.1.4	U saradnji sa TO osmisлити i sprovesti ciljane interpretativne programe obilaska Parka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Osmišljeni interpretativni programi Parka. Broj sprovedenih obilazaka.</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Osmisliće se interpretativni program obilaska tematske staze „Kraljevskim stazama”: Ivanova korita-Majstori-Stanjevići-Poborska sela. Izradiće se prigodan informativno-edukativni štampani materijal. Prioritet 1.
Vrijeme realizacije	Drugi kvartal
Potrebno za realizaciju	Javna nabavka
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, TO Cetinje, TO Kotor, TO Budva
<i>Troškovi realizacije</i>	200,00€
Aktivnost 3.1.5	Održavati i unaprijediti postojeće edukativne i tematske staze
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izvještaj o stanju mobilijara na stazama. Količina mobilijara koja je obnovljena</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Obnoviće se turistička signalizacija i interaktivne edukativne table na edukativnim stazama (staza Vuka i dječija staza Vuka u neposrednoj blizini Centra za posjetioce). Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Drugi i treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Javna nabavka
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, direktor Parka, Planinarski savez Crne Gore
<i>Troškovi realizacije</i>	2.000,00€
Cilj 3.2	Park je uspješno promovisan na nacionalnom i međunarodnom nivou
<i>Indikator cilja: Park je prepoznatljiva i atraktivna destinacija za posjetioce i ljubitelje prirode</i>	
Aktivnost 3.2.1	Sprovesti PR kampanje
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj sprovedenih PR kampanja</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Sprovođiće se PR aktivnosti u cilju promocije prirodnih i kulturnih vrijednosti Parka, značajnih ekoloških datuma, manifestacija i događaja, kao i drugih aktivnosti koje se implementiraju u Parku, putem veb-sajta, objava na društvenim mrežama, saradnjom sa medijima. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi promocije na društvenim mrežama i snimanja promotivnih priloga/materijala
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, direktor Parka, direktor JPNPCG
<i>Troškovi realizacije</i>	500,00€
Aktivnost 3.2.2	Učestvovati na turističkim sajmovima
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj međunarodnih i nacionalnih turističkih sajmova na kojima je JPNPCG uzelo učešće</i>
Opis aktivnosti i njen	Uzeće se učešće na lokalnim, regionalnim i internacionalnim

prioritet	sajmovima turizma koji se budu oglašavali tokom programske godine. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Zakup sajamskog prostora, priprema i brendiranje štandova, troškovi smještaja i prevoza učesnika
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, direktor Parka, direktor JPNPCG
<i>Troškovi realizacije</i>	3.000,00€
Aktivnost 3.2.3	Organizovati manifestacije i događaje
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj organizovanih manifestacija i događaja</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se manifestacija „Čajanka“, kojom će se promovisati ljekovite biljke. Promovisaće se tematska staza „Kraljevskim stazama“ : Ivanova korita-Majstori-Stanjevići-Poborska sela. Organizovaće se događaj koji će promovisati stazu za boso hodanje. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Prvi, drugi i treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizacije i promocija manifestacije
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, direktor Parka
<i>Troškovi realizacije</i>	1.200,00€
Aktivnost 3.2.4	Izraditi i štampati promotivni materijal
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Količina izrađenog promotivnog materijala</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izrada i štampa promotivnog materijala (brošura, kataloga, flajera, postera i sl.). Izrada i štampa propagandnog materijala (olovke, planeri, vrećice i majice) sa logom i motivima NP Lovćen. Štampa putopisnog dnevnika „Vrhovima Lovćena“. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Treći i četvrti kvartal
Potrebno za realizaciju	Javna nabavka
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	1.000,00€
Aktivnost 3.2.5	Izraditi autentični suvenir Parka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Objavljen i sproveden konkurs, izabran autentičan suvenir Parka</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se konkurs za izradu autentičnog suvenira Parka. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Treći i četvrti kvartal
Potrebno za realizaciju	Troškovi objave konkursa i otkup autentičnog suvenira Parka
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, direktor Parka
Napomena	Realizacija aktivnosti je uslovljena izradom i usvajanjem novog vizuelnog identiteta za NP Lovćen.
<i>Troškovi realizacije</i>	750,00€

Strateška oblast 4: Turizam zasnovan na aktivnom odmoru u prirodi	
Cilj 4.1	Unaprijeđena i razvijena posjetilačka infrastruktura Parka
<i>Indikator cilja: Broj uređenih, adaptiranih i novoizgrađenih elemenata posjetilačke infrastrukture</i>	
Aktivnost 4.1.1	Adaptirati Centar za posjetioce na Ivanovim koritima
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Adaptiran Centar za posjetioce</i>

Opis aktivnosti i njen prioritet	U toku 2023. godine u sklopu Interreg IPA CBC Hrvatska – Bosna i Hercegovina i Crna Gora , aplicirano je projektom PA.CON II. Ovim projektom predviđena je adaptacija Centra za posjetioce (popravka krova, zidova, podova, vrata, prozora; krečenje; rampa za lica sa invaliditetom; adaptacija toaleta za lica sa invaliditetom; zamjena elektroinstalacija; postavljanje utičnica za punjenje električnih vozila sa spoljne strane, centralno grijanje; opremanje kancelarija i opremanje i dopuna suvenirnice). Prioritet 1
Vrijeme realizacije	2026. godina
Potrebno za realizaciju	Donatorska sredstva
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	Realizacija aktivnosti zavisi od toga da li će projekat biti odobren od strane donatora
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>221.550,00€</i>
Aktivnost 4.1.2	Izgraditi i urediti novi centar za posjetioce na Ivanovim koritima
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađen novi Centar za posjetioce</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	JPNPCG je u dogovoru sa žičarom „Kotor – Lovćen“ da se izgradi i uredi novi Centar za posjetioce na lokalitetu KUK (zadnja stanica žičare). Neophodno je preuzeti sve pripremne radnje (eksproprijacija parcele, UT uslovi, idejno rješenje, saglasnost gradskog arhitekta na idejno rješenje, dozvola Agencije za zaštitu životne sredine, glavni projekat sa revizijom). Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Donatorska sredstva
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	Otvaranjem žičare „Kotor – Lovćen“ ukazala se neophodnost postojanja Centra za posjetioce na lokalitetu Kuk.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>0,00€</i>
Aktivnost 4.1.4	Urediti glavne ulaze u Park
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađen glavni ulaz u Park</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa postojećim idejnim rješenjem izradiće se glavni ulaz u Park na lokaciji Blatište. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Sredstva iz kapitalnog budžeta
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	Aktivnost je Planom upravljanja 2021-2025 predviđena u drugoj i trećoj godini. S obzirom da je urađeno idejno rješenje u trećoj godini, što predstavlja prvi korak u realizaciji, nastavak aktivnost je planiran Programom upravljanja za 2024. Aktivnost zavisi od odobrenih sredstava iz kapitalnog budžeta.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>20.000,00€</i>
Aktivnost 4.1.5	Izgraditi kontrolno-naplatne punktove
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izgrađen kontrolno-naplatni punkt na lokalitetu Blatište</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izgradnjom ulazne kapije na lokalitetu Blatište izradiće se i kontrolno naplatni punkt koji je u Programu objekata privremenog karaktera 2020-2024.godine

	Prioritet 1.
Vrijeme realizacije	Treći kvartal
Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	Od realizacije aktivnosti izgradnje kontrolno-naplatnog punkta na Međuvršju se odustalo.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>4.000,00€</i>
Aktivnost 4.1.6	Postaviti i dopuniti najavne, glavne i informativne table ka/i u Parku
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj dopunjenog informativnog materijala</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izradice se i postaviti šest najavnih, pet glavnih i jedna informativna tabla ka/i u Parku koje će usmjeravati posjetioce sa saobraćajnih puteva na glavne ulaze u Park . Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Javna nabavka, angažovanje stručnog nadzora
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	U toku 2023. godine raspisan je javni konkurs za izradu Elaborata za postavljane najavnih, glavnih i informativnih tabli ka/i u Parku. Izrada Elaborata se očekuje do kraja 2023. godine.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>10.200,00€</i>
Aktivnost 4.1.7	Unaprijediti postojeći sistem informativnih tabli i smjerokaza
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj adaptiranih elemenata informativnog materijala</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa TO Budva, TO Kotor, TO Cetinje i sa Planinarskim savezom Crne Gore izvršice se uređenje i obnova turističke signalizacije na stazama: - Njegoševa staza - Ivanova korita-Majstori-Stanjevići-Poborska sela Obnoviće se i/ili postaviti novi informativni mobilijar u zavisnosti od stanja postojećih tabli i smjerokaza nakon zimskog perioda godine. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Tri terenska izlaska, javna nabavka, troškovi markacije
Odgovornost	Direktor Parka, služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>3.500,00€</i>
Aktivnost 4.1.8	U saradnji sa planinarskim savezom unaprijediti pješačke staze
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o uređenju pješačkih staza</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa Planinarskim savezom Crne Gore uradiće se analiza stanja staza i prijedlog njihovog uređenja (broj neophodne turističke signalizacije) za: - stazu Vuka; - Njegoševu stazu i - stazu Ivanova korita– Majstori – Stanjevići - Poborska sela. Razmotriće se mogućnost da se staza Ivanova korita - Majstori-Stanjevići - Poborska sela preuredi u tematsku stazu pod nazivom „Kraljevskim stazama”. Razmotriće se mogućnost pokretanja Inicijative za uvrštavanje navedenih staza u lokalni registar planinarskih staza. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Dva terenska izlaska, izrada plana signalizacije

Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam, Planinarski savez CG
Napomena	Veza sa aktivnostima 3.1.5, 3.2.3, 4.1.7
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>500,00€</i>
Aktivnost 4.1.9	U saradnji sa biciklističkim savezom unaprijediti biciklističke staze
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o uređenju biciklističkih staza</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa Biciklističkim savezom Crne gore uradiće se elaborat za formiranje biciklističke staze: Ivanova korita – Babina glava – Kraljevo počivalo – Vjetreni mlin – Dolovi – Ivanova korita Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Treći i četvrti kvartal
Potrebno za realizaciju	Javna nabavka
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam, Biciklistički savez CG
Napomena	Urađen je izvještaj tokom programske 2023. godine sa prijedlogom uređenja
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>700,00€</i>
Aktivnost 4.1.10	Urediti vidikovce Kuk i Kraljevo počivalo
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Uređeni vidikovci Kuk i Kraljevo počivalo</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U toku 2023. godine u sklopu Interreg IPA CBC Hrvatska – Bosna i Hercegovina i Crna Gora, aplicirano je projektom PA.CON II. Ovim projektom predviđena je adaptacija vidikovca Kraljevo počivalo. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Donatorska sredstva
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	Realizacija aktivnosti zavisi od toga da li će projekat biti odobren od strane donatora.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>1.000,00€</i>
Aktivnost 4.1.11	Izraditi infrastrukturu za posmatranje ptica
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađena infrastruktura za posmatranje ptica</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U toku 2023. godine u sklopu Interreg IPA CBC Hrvatska – Bosna i Hercegovina i Crna Gora, aplicirano je projektom PA.CON II. Ovim projektom predviđen je razvoj sadržaja vezanih za turističku ponudu posmatranje ptica.
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Donatorska sredstva
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	Realizacija aktivnosti zavisi od toga da li će projekat biti odobren od strane donatora.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>35.350,00€</i>
Aktivnost 4.1.13	Prilagoditi glavne atrakcije u Parku (učiniti ih dostupnim) za posjete osoba sa invaliditetom
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađena rampa za pristup osoba sa invaliditetom ispred Upravne zgrade NP Lovćen na Ivanovim koritima</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U toku 2023. godine u sklopu Interreg IPA CBC Hrvatska – Bosna i Hercegovina i Crna Gora, aplicirano je projektom PA.CON II. Ovim projektom predviđena je adaptacija Centra za posjetioce sa rampom za lica sa invaliditetom kao i adaptacija toaleta za lica sa invaliditetom. Prioritet 1

Vrijeme realizacije	2026. godina
Potrebno za realizaciju	Donatorska sredstva
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	Realizacija aktivnosti zavisi od toga da li će projekat biti odobren od strane donatora.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>2.000,00€</i>
Aktivnost 4.1.14	Urediti kamp mjesta i renovirati bungalove
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Uređena kamp mjesta i renovirani bungalovi</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Aplicirati za sredstva iz kapitalnog budžeta za uređenje kamp mjesta i adaptaciju bungalova na Ivanovim koritima. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Iz kapitalnog budžeta
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	Aktivnost će se realizovati ukoliko se dobiju sredstva iz kapitalnog budžeta.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>0,00€</i>
Cilj 4.2	Unaprijeđena turistička ponuda koja je zasnovana na rekreaciji
<i>Indikator cilja: Uspostavljeni elementi za rekreativne aktivnosti povećavaju zadovoljstvo i broj posjetilaca</i>	
Aktivnost 4.2.1	Razviti nov turistički proizvod posmatranje ptica
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađen program turističke ponude posmatranja ptica</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U toku 2023.godine u sklopu Interreg IPA CBC Hrvatska – Bosna i Hercegovina i Crna Gora, aplicirano je projektom PA.CON II. Ovim projektom predviđen je razvoj sadržaja vezanih za turističku ponudu posmatranje ptica, kao i nabavka opreme za posmatranje ptica. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Donatorska sredstva
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	Aktivnost je Planom upravljanja predviđena za 2020 i 2021 godinu, ali se njena realizacija prenosi za 2024 godinu i zavisi od toga da li će projekat biti odobren od strane donatora.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>0,00€</i>
Aktivnost 4.2.2	Osmisliti i postaviti nove izložbene postavke u Centru za posjetioce
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Urađena nova izložbena postavka</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U toku 2023. godine u sklopu Interreg IPA CBC Hrvatska – Bosna i Hercegovina i Crna Gora, aplicirano je projektom PA.CON II. Ovim projektom predviđena je adaptacija Centra za posjetioce koja podrazumijeva i instalaciju nove izložbene postavke. Prioritet 2.
Vrijeme realizacije	2026. godina
Potrebno za realizaciju	Donatorska sredstva
Odgovornost	Služba za promociju, nove marketing i turizam
Napomena	Realizacija aktivnosti zavisi od toga da li će projekat biti odobren od strane donatora.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>0,00€</i>
Aktivnost 4.2.5	Razviti nov turistički proizvod staza za hodanje na krpljama
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađen program turističke ponude za hodanje na krpljama</i>
Opis aktivnosti i njen	U prethodnom periodu urađen je Elaborat formiranja staza za

prioritet	hodanje na krpljama. Formiranje same staze se odlaže, dok se ne ispita tržište tj. zainteresovanost posjetioca u zimskim mjesecima za ovu vrstu turističke ponude. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	/
Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>0,00€</i>

Cilj 4.3	Upravljanje posjetiocima
<i>Indikator: Uređen i funkcionalni sistem posjećivanja sa akcionim planom upravljanja posjetiocima; Povećan nivo zadovoljstva posjetilaca Parka.</i>	
Aktivnost 4.3.1	Analizirati strukturu, mišljenje, potrebe i očekivanja posjetilaca
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Sprovedena anketa i izrađen izvještaj analize</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U Centru za posjetioce sprovodiće se anketiranje posjetilaca korišćenjem unaprijed pripremljenih anketnih listića, na osnovu kojih će se dobiti informacija o strukturi, mišljenju, potrebi i očekivanjima posjetilaca u Parku. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>0,00€</i>
Aktivnost 4.3.2	Analizirati uticaj posjetilaca na prirodne i kulturne vrijednosti
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izvještaj o analizi uticaja posjetilaca na području naselja Ivanova korita na osnovu dnevnih izvještaja nadzornika</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Pripremiće se anketni listovi za Službu zaštite, u kojima će se upisivati uticaj i broj posjetilaca na područje naselja Ivanova korita koje je najposjećenije tokom turističke sezone. Utvrdiće se vrste uticaja posjetilaca i predložiti mjere zaštite. Prioritet 1.
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>0,00€</i>
Aktivnost 4.3.3	U saradnji sa planinarskim i biciklističkim savezom analizirati korišćenje postojećeg sistema staza
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađen elaborat o analizi svih vrsta staza</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa Planinarskim savezom CG, planinarskim klubovima, domaćinima i Biciklističkim savezom Crne Gore u svrhu analize korišćenja postojećeg Sistema staza, koji podrazumijeva broj posjetilaca na stazama, njihovu strukturu, period korišćenja staza, klubovi koji koriste staze i sl.
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizacije sastanaka
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>250,00€</i>
Aktivnost 4.3.4	Istražiti i odrediti prihvatne kapacitete pojedinih najposjećenijih lokaliteta u skladu sa smjernicama zaštite prirode, pratiti i regulisati broj posjetilaca
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađena studija prihvatnih kapaciteta najposjećenijih lokaliteta</i>

Opis aktivnosti i njen prioritet	Izrađiće se Studija kapaciteta nosivosti za područje naselja Ivanova korita koja će dati i preporuku i načine upravljanja posjetiocima. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Do kraja 2025. godine
Potrebno za realizaciju	Donatorska sredstva
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	JPNPCG je tokom 2023.godine pripremiło projekat vezan za izradu Studije kapaciteta nosivosti za najposjećenije lokalitete u svim nacionalnim parkovima. Pripremljenim projektom će se konkurisati za donatorska sredstva, a aktivnost će se realizovati ukoliko projekat bude odobren.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>27.720,00€</i>
Aktivnost 4.3.5	Izgraditi mehanizam koji će doprinijeti da se smanji efekat vidljivosti posjetilaca u određenim područjima („leave no trace“ principi)
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Razvijen mehanizam zasnovan na „leave no trace“ principima. Efekat vidljivosti posjetilaca je smanjen za 50%</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Osmisliće se, pripremiti dizajn i odštampati liflet „Leave no trace 7 principa“ za ponašanje posjetilaca u Parku Prioritet 1.
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Javna nabavka
Odgovornost	Direktor Parka; Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>350,00€</i>
Aktivnost 4.3.6	Razviti programe obilaska Parka (bazirane na prirodnim i kulturnim vrijednostima parka) za različite ciljne grupe
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Osmišljeni ciljani programi obilaska Parka. Broj sprovedenih obilazaka.</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Započće se izrada programa obilaska Parka za posjetioce, u saradnji sa TO Cetinje, Kotor i Budva. Program podrazumijeva odabir reprezentativnih staza sa itinererom, izrada QGIS mapa staza i izradu brošure. Prioritet 1.
Vrijeme realizacije	Prvi i drugi kvartal
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizacije sastanaka i štampa brošure (javna nabavka)
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>1.500,00€</i>

Strateška oblast 5: Saradnja sa nacionalnim i međunarodnim organizacijama i institucijama i lokalnim zajednicama	
Cilj 5.1	Unaprijeđenje upravljanja, umrežavanja, zaštite i promocije kroz nacionalnu i međunarodnu saradnju
<i>Indikator cilja: Park je prepoznat kao pouzdan partner domaćim i međunarodnim organizacijama i institucijama; Mehanizmi saradnje su unaprijeđeni i raste broj zajedničkih inicijativa i projekata</i>	
Aktivnost 5.1.1	Poboljšati saradnju sa državnim institucijama i ustanovama u vezi definisanja jasnih procedura i zakonskih obaveza iz oblasti zaštite živote sredine i prirode
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj održanih tematskih sastanaka. Efikasnije sprovođenje procedura i obaveza.</i>
Opis aktivnosti i njen	Organizovaće se sastanci sa državnim institucijama i ustanovama

prioritet	u vezi definisanja jasnih procedura iz zakonskih obaveza iz oblasti zaštite žvite sredine i prirode. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizovanja sastanka
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>300,00€</i>
Aktivnost 5.1.2	Uputiti inicijative državnim institucijama i ustanovama u cilju efikasnijeg upravljanja zaštićenim područjem
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj inicijativa i zaključci sa održanih sastanaka</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uputiće se inicijative i organizovati sastanci sa svim relevantnim institucijama i organizacijama u svrhu unapređivanja saradnje i efikasnijeg upravljanja Parkom. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizovanja sastanka
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>100,00€</i>
Aktivnost 5.1.3	Aktivnom saradnjom sa NVO sektorom realizovati projekte iz oblasti zaštite prirode i životne sredine
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj realizovanih zajedničkih projekata</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa lokalnim nevladinim organizacijama iz opština koje gravitiraju teritoriji NP Lovćen pripremiće se prijedlozi projekata za konkurse domaćih i inostranih donatora. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizovanja sastanka
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju, NVO
Napomena	Aktivnost zavisi od dostupnosti relevantnih partnera, od otvorenih poziva i implementacije ostalih projekata.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>150,00€</i>
Aktivnost 5.1.4	Uputiti inicijative ka lokalnim organizacijama u cilju efikasnijeg upravljanja zaštićenim područjem
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj inicijativa i zaključci sa održanih sastanaka</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa svim lokalnim institucijama i organizacijama koje gravitiraju Parku kako bi se unaprijedila saradnja i inicirale akcije u svrhu efikasnijeg upravljanja ovim zaštićenim područjem. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizovanja sastanka
Odgovornost	Direktor Parka
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>250,00€</i>
Aktivnost 5.1.5	Uspostaviti saradnju sa zaštićenim područjima u regionu
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Memorandum o saradnji sa najmanje 2 zaštićena područja</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uspostaviće se saradnja sa zaštićenim područjima u regionu sa ciljem razmjene iskustava, primjeni dobrih praksi i pokretanja partnerskih inicijativa i zajedničkih projekata. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizacije sastanaka i studijskih posjeta

Odgovornost	Direktor JPNPCG
<i>Troškovi realizacije</i>	300,00€
Aktivnost 5.1.6	Unaprijediti saradnju sa partnerskim zaštićenim područjima
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj održanih sastanaka, partnerskih inicijativa i studijskih posjeta</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Realizovaće se aktivnosti na uspostavljanju partnerskih odnosa sa zaštićenim područjima na nacionalnom i međunarodnom nivou. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizacije sastanaka i studijskih posjeta
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
<i>Troškovi realizacije</i>	500,00€
Aktivnost 5.1.7	Nastaviti saradnju sa međunarodnim organizacijama (IUCN, UNESCO, Europark federacija i dr.)
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Učešće u radnim grupama, inicijativama i platformama</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Prisustvo seminarima i radnim grupama na poziv organizacija. Apliciranje na konkursima i pozivima za projekte. Učešće u on-line radnim grupama shodno pozivima organizacija. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi prisustva sastancima
Odgovornost	Direktor JPNPCG
<i>Troškovi realizacije</i>	2.100,00€
Aktivnost 5.1.8	Priprema i izrada prijedloga projekata u skladu sa potreba Parka i javnim pozivima
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj podnesenih i broj odobrenih projektnih prijedloga</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa potrebama Parka kao i prioritetima javnih poziva pripremiće se prijedlozi projekata. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizovanja sastanka
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Napomena	Aktivnost zavisi od dostupnosti relevantnih partnera, od otvorenih poziva i implementacije ostalih projekata.
<i>Troškovi realizacije</i>	100,00€
Aktivnost 5.1.9	Realizacija projektnih aktivnosti
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaji o uspješnosti realizacije projektnih aktivnosti</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Kvalitetna implementacija projektnih aktivnosti kao i redovno izvještavanje o svim sprovedenim projektnim aktivnostima. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizovanja sastanaka, izlasci na teren
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Napomena	Realizacija aktivnosti zavisi od projekata koji će se realizovati tokom 2024. godine
<i>Troškovi realizacije</i>	100,00€
Aktivnost 5.1.10	Učešće u obukama za pisanje i izvještavanje projekata
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj stručnih saradnika koji su uspješno završili obuku</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa potrebama Službe, učestvovati na obukama koje se odnose na podizanje i jačanje kapaciteta zaposlenih. Prioritet 3
Vrijeme realizacije	Kontinuirano

Potrebno za realizaciju	Troškovi obuka
Odgovornost	Služba za projekte i međunarodnu saradnju
<i>Troškovi realizacije</i>	1.000,00€
Cilj 5.2	Podrška lokalnoj zajednici u održivom razvoju u skladu sa principima očuvanja vrijednosti Parka
<i>Indikator cilja: Lokalne zajednice aktivno sarađuju sa Parkom; Povećan broj zajedničkih projekata i inicijativa, tradicionalnih funkcionalnih gazdinstava i usluga i proizvoda lokalne zajednice u ponudi Parka.</i>	
Aktivnost 5.2.1	Izraditi prijedloge projekata u skladu sa pozivima u partnerstvu sa lokalnim zajednicama koje gravitiraju u Parku
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj podnesenih i broj odobrenih projektnih prijedloga</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa potrebama Parka i lokalne zajednice kao i prioritetima javnih poziva pripremiće se prijedlozi projekata. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizovanja sastanka
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Napomena	Aktivnost zavisi od dostupnosti relevantnih partnera, od otvorenih poziva i implementacije ostalih projekata.
<i>Troškovi realizacije</i>	300,00€
Aktivnost 5.2.2	Pružiti podršku lokalnom stanovništvu za očuvanje tradicionalne poljoprivrede
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj tradicionalnih funkcionalnih gazdinstava</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa domaćinstvima koja se bave tradicionalnim načinima privređivanja, u cilju sagledavanja njihovih potreba i zahtjeva. Prioritet 3
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizacije sastanaka
Odgovornost	Direktor Parka
Napomena	Saradnja će se ostvariti kroz rad klastera koji su prepoznati u prethodnom periodu.
<i>Troškovi realizacije</i>	200,00€
Aktivnost 5.2.3.	Pružiti podršku lokalnom stanovništvu za razvoj ponuda zasnovanih na tradicionalnim oblicima, u skladu sa održivim principima
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj tradicionalnih funkcionalnih ponuda</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Prikupljanje, odabir i nabavka karakterističnih suvenira koje će dopuniti asortiman suvenirnice u Parku. Prioritet 3
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Javna nabavka i komisiona nabavka
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	200,00€
Aktivnost 5.2.4.	Uspostaviti geografski sertifikat porijekla za lokalne proizvode
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Uspostavljen geografski sertifikat</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Nastaviće se saradnja sa predstavnicima relevantnih institucija kako bi se uspostavili sertifikati za lokalne proizvode sa područja Parka. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi administrativne procedure

Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>0,00€</i>
Aktivnost 5.2.5.	Pružiti podršku lokalnom stanovništvu da svoje proizvode plasiraju na manifestacijama i sajmovima koje organizuje JPNPCG
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj lokalnih proizvođača koji se odazvao pozivu</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Kontaktiraće se predstavnici lokalnog stanovništva da svoje proizvode plasiraju na manifestacijama i događajima u Parku. Prioritet 3
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi učešća zainteresovanih proizvođača
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>300,00€</i>
Aktivnost 5.2.6	Uraditi Plan gazdovanja šuma u privatnoj svojini
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađen Plan gazdovanja šuma u privatnoj svojini</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Nakon izrade Plana gazdovanja šumama i njegovog usvajanja, izvršiće se odobravanje određene količine šume za sječu u šumama u privatnoj svojini. Odobravanje bruto drvne mase za uklanjanje će se realizovati na osnovu: podnesenog zahtjeva sa potrebnom dokumentacijom od strane vlasnika šume, zdravstvenog stanja i kvaliteta šume u svojini. Dostavljanje zahtjeva za sječu u privatnoj svojini će se prihvatati do 30.12.2023. godine, za plansku 2024. godinu. Nakon dostavljanja zahtjeva komisijski će se donijeti Plan gazdovanja šuma u privatnoj svojini. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Službeno vozilo, deset terenskih izlazaka, materijalno-tehnička sredstva
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>130,00€</i>
Aktivnost 5.2.7	Obezbijediti drvene sortimente iz reda sanitara za potrebe lokalnog stanovništva
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Količina drvenih sortimenata koja je dodijeljena lokalnom stanovništvu na osnovu upućenih zahtjeva</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Shodno zakonu i Internoj proceduri za prodaju šume lokalnom stanovništvu, izvršiće se prodaja drvnih sortimenata ruralnom stanovništvu sa područja Parka. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Pet terenska izlaska, terensko vozilo, smještaj
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>80,00€</i>
Cilj 5.3	Socio-ekonomski razvoj područja Parka
<i>Indikator cilja: Akteri koji su u interakciji sa područjem Parka su prepoznati i uključeni u procese upravljanja zaštićenim područjem.</i>	
Aktivnost 5.3.1	Izraditi socio-ekonomskou analizu šireg područja
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj definisanih klastera i njihovo uključivanje u socio-ekonomski forum</i>
Opis aktivnosti i njen	Na osnovu do sada sistematizovanih podataka, a u skladu sa

prioritet	međunarodnim preporukama i smjernicama, primijenit će se Protokol o radu socio-ekonomskih savjeta. Isti treba da sadrži ciljeve i generalne smjernice za rad Savjeta po parkovima, mjere za unapređenje njihovog funkcionisanja, dinamiku njihovog održavanja, kao i integrisanu i inoviranu bazu podataka po klasterima. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Prvi kvartal
Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>150,00€</i>
Aktivnost 5.3.2	Redovno održavati socio-ekonomske forume
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj održanih tematskih socio-ekonomskih foruma sa sačinjenim izvještajima</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa Protokolom o radu i prethodno definisanim klasterima, u kontinuitetu će se održavati sjednice socio-ekonomskih savjeta, čime će se dodatno obezbijediti maksimalna participativnost lokalnih subjekata u procese planiranja i implementacije zajednički definisanih aktivnosti.
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizacije sastanaka
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>300,00€</i>

Strateška oblast 6: Efikasna kontrola prostora Parka	
Cilj 6.1	Unapređenje fizičke zaštite Parka
<i>Indikator cilja: Broj podnesenih prijava; Broj procesuiranih prijava; Usklađeni pravni i organizacioni kapaciteti sa potrebama Parka</i>	
Aktivnost 6.1.1	Organizovati interne obuke za Službu fizičke zaštite
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj organizovanih obuka</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U cilju usavršavanja nadzornika stručne službe će u skladu sa potrebama, kroz predavanja, obuke, konsultacije i dr. vršiti obučavanje Službe zaštite za profesionalni rad i odnos prema posjetiocima. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi prevoza, dva terenska izlaska
Odgovornost	Direktor Parka Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove, Služba za promociju, marketing i turizam, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>500,00€</i>
Aktivnost 6.1.2	Izvršiti nabavku materijalno-tehničkih sredstava za Službu fizičke zaštite Službu za održavanje ambijentalne i infrastrukture
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izvršena nabavka</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Shodno Pravilniku o uniformi, naoružanju i identifikacionoj oznaci, izvršiće se nabavka materijalno tehničkih sredstava za Službu zaštite i Službu ambijentalne higijene.

	Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Prvi kvartal
Potrebno za realizaciju	Javna nabavka
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za javne nabavke
<i>Troškovi realizacije</i>	1.000,00€
Aktivnost 6.1.3	U saradnji sa nadležnim inspeksijskim službama vršiti kontrolu i suzbijati nelegalne aktivnosti
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj podnesenih i procesuiranih prijava</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa inspeksijskim službama, u cilju koordinacije aktivnosti na prostoru Parka i efikasnijeg procesuiranja evidentiranih nezakonitih radnji. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Organizacija sastanaka
Odgovornost	Direktor Parka, Služba fizičke zaštite, Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove
<i>Troškovi realizacije</i>	200,00€
Aktivnost 6.1.4	U saradnji sa odjeljenjima za bezbjednost Cetinje i Budva vršiti kontrolu i suzbijati nelegalne aktivnosti
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj podnesenih i procesuiranih prijava</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa MUP-om u cilju koordinacije aktivnosti na sprječavanju nelegalnih radnji i koordinacije aktivnosti u slučaju vanrednih situacija. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	Direktor Parka, Služba fizičke zaštite, Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove
<i>Troškovi realizacije</i>	200,00€
Cilj.6.2	Utvrđivanje i označavanje jasne granice Parka
<i>Indikator cilja: Definisana dinamika i način finansiranja za utvrđivanje jasnih granica Parka</i>	
Aktivnost 6.2.1	Uputiti inicijativu organima državne uprave nadležnim za poslove šumarstva i zaštite životne sredine, organu uprave nadležnom za poslove katastra, gradskim opštinama i opštinama na čijoj se teritoriji nalazi Nacionalni park za formiranje radnog tijela za utvrđivanje i obilježavanje jasnih granica Parka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Formirano radno tijelo</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uputiće se inicijativa Ministarstvu turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, Ministarstvu planiranja, urbanizma i državne imovine, Upravi za gazdovanje šumama i lovištima, Agenciji za zaštitu životne sredine, Upravi za katastar i državnu imovinu, Opštini Cetinje i Opštini Budva za delegiranje člana, kako bi se formiralo radno tijelo za utvrđivanje i obilježavanje granica Parka.
Vrijeme realizacije	Prvi kvartal
Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	Direktor JPNPCG i direktor Parka
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00€
Aktivnost 6.2.2	Definisati izvore finansiranja, budžet i dinamiku za utvrđivanje

	i obilježavanje jasnih granica Parka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Jasno definisani izvori finansiranja, budžet i dinamika</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci radnog tijela za utvrđivanje i obilježavanje jasnih granica Parka u svrhu definisanja izvora finansiranja, budžeta i dinamike. Izradiće se model obilježavanja granica. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizacije sastanaka
Odgovornost	Radno tijelo za utvrđivanje i obilježavanje jasnih granica Parka
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>300,00€</i>
Cilj 6.3	Park bez otpada
<i>Indikator cilja: Efikasna regulacija upravljanja otpadom; Smanjen broj nelegalnih odlagališta otpada</i>	
Aktivnost 6.3.1	Inicirati sastanke sa komunalnim preduzećima koji gravitiraju u Parku u vezi definisanja procedura sprječavanja nastanka i sanacije neuređenih odlagališta otpada
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj sastanaka i broj definisanih procedura</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa komunalnim preduzećima Cetinje i Budva kako bi se definisale procedure sanacije neuređenih odlagališta otpada i napravio plan sprječavanja istih. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizovanja sastanka (dva službena puta)
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>100,00€</i>
Aktivnost 6.3.2	U saradnji sa komunalnim preduzećima opština koje gravitiraju u Parku izvršiti sanaciju neuređenih odlagališta otpada na području Parka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj saniranih neuređenih odlagališta otpada</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Vršiće se kontrola stanja na terenu kako bi se spriječilo nastajanje nelegalnih odlagališta, evidentiraće se lokacije odlagališta i izvršiti njihovo saniranje. Prikupiće se podaci o vrstama, količinama i porijeklu otpada. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Četiri terenska izlaska, terensko vozilo, troškovi sanacije
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture, Služba fizičke zaštite, Komunalna preduzeća opština Cetinje i Budva
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>500,00€</i>
Aktivnost 6.3.3	U saradnji sa komunalnim preduzećima, NVO-ima, civilnim sektorima, lokalnim stanovništvom i volonterima organizovati akcije uklanjanja otpada
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj preuzetih akcija i količina uklonjenog otpada</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se akcije čišćenja i uklanjanja otpada sa lokacija na kojima su evidentirana nelegalnih odlagališta. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano

Potrebno za realizaciju	Četiri terenska izlaska, terensko vozilo, troškovi sanacije, kese, rukavice
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture, Služba fizičke zaštite, Komunalna preduzeća opština Cetinje i Budva, NVO
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>1.000,00€</i>

VANPLANSKE AKTIVNOSTI

Cilj 3.2	Park je uspješno promovisan na nacionalnom i međunarodnom nivou
<i>Indikator cilja: Park je prepoznatljiva i atraktivna destinacija za posjetioce i ljubitelje prirode</i>	
Aktivnost	Prikupljanje foto i video materijala
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj objavljenih foto i video materijala na sajtu i društvenim mrežama</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Kako samostalno, tako i u saradnji sa drugim subjektima, obezbijediće se foto i video materijal i promovisati na veb-sajtu, društvenim mrežama i elektronskim portalima u cilju promocije najznačajnijih vrijednosti NP. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Tri terenska obilaska Parka, troškovi promocije na društvenim mrežama, snimanja promotivnih priloga/materijala, otkupa profesionalnih fotografija
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor NP, Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>200,00€</i>
Aktivnost	Promocija turističke ponude
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Uspostavljena saradnja sa predstavnicima žičare Kotor - Lovćen</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa predstavnicima žičare Kotor-Lovćen uraditi promociju Parka i njegove turističke ponude. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>0,00€</i>
Aktivnost	Inicijativa prema Pošti Crne Gore za izradu poštanskih markica sa motivom Nacionalnog parka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Odštampane poštanske markice</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uputiti prijedlog Pošti Crne Gore za izradu prigodnog izdanja poštanske markice. Izvršiće se odabir prigodnog motiva iz Parka (koji simbolizuje etnografsko i kulturno nasljeđe Parka) u zavisnosti od Pošte koja određuje temu za datu godinu. Prioritet 3
Vrijeme realizacije	Prvi kvartal
Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam

<i>Troškovi realizacije</i>	0,00€
Cilj 4.2	Unapređena turistička ponuda koja je zasnovana na rekreaciji
Indikator cilja: Uspostavljeni elementi za rekreativne aktivnosti povećavaju zadovoljstvo i broj posjetilaca	
Aktivnost	Razvijanje turističke ponude „Vrhovima Lovćena”
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađen Lovćenski putopisni dnevnik (700 kom) i bedž</i>
<i>Opis aktivnosti i njen prioritet</i>	U saradnji sa PSCG i PK „Soko” osmisliće se dizajn i štampati lovćenski putopisni dnevnik u svrhu promovisanja planinarskih vrhova, staza i vidikovaca. Postaviće se kutije sa pečatima vrhova. Osmisliće se dizajn i izraditi bedž. Prioritet 1
<i>Vrijeme realizacije</i>	Četvrti kvartal
<i>Potrebno za realizaciju</i>	Javna nabavka
<i>Odgovornost</i>	Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	1.500,00€
Cilj 5.4.	Izdati urbanističko - tehnički uslove i unapređena informaciona osnova za privremene objekte
Indikator cilja: Broj UT uslova i funkcionalna baza podataka o privremenim objektima	
Aktivnost	Izraditi urbanističko-tehničke uslove
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj izdatih UT uslova</i>
<i>Opis aktivnosti i njen prioritet</i>	Shodno Programu objekata privremenog karaktera i Uredbe o izmjeni uredbe o povjeravanju poslova iz nadležnosti Ministarstva planiranja, urbanizma i državne imovine Javno preduzeće izdaje UT uslove. Prioritet 1
<i>Vrijeme realizacije</i>	Kontinuirano
<i>Potrebno za realizaciju</i>	Program objekata privremenog karaktera, Uredba o izmjeni uredbe o povjeravanju poslova
<i>Odgovornost</i>	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00€
Aktivnost	Izraditi mape objekata privremeni u cilju boljeg monitoringa prostora i prikupljanja podataka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj mapa</i>
<i>Opis aktivnosti i njen prioritet</i>	Korišćenjem QGIS programa uradiće se mape shodno Programu objekata privremenog karaktera. Prioritet 1
<i>Vrijeme realizacije</i>	Kontinuirano
<i>Potrebno za realizaciju</i>	Program objekata privremenog karaktera
<i>Odgovornost</i>	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00€

4. FINANSIJSKA SREDSTVA ZA SPROVOĐENJE PROGRAMA

Prema Zakonu o nacionalnim parkovima, JPNPCG sredstva za rad obezbjeđuje iz sljedećih izvora:

- iz državnog budžeta
- iz naknada za korišćenje dobara, odnosno sopstvenih prihoda
- iz donacija
- kredita
- drugih izvora u skladu sa zakonom

4.1. FINANSIRANJE JAVNOG PREDUZEĆA ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE

Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore osnovano je na osnovu Odluke o osnivanju Javnog preduzeća za nacionalne parkove („Sl. list CG” br. 39/92) a nastavilo sa radom u skladu sa Zakonom o nacionalnim parkovima („Sl. list CG” br. 28/14, 39/16) i Odlukom o organizovanju Javnog preduzeća za nacionalne parkove Crne Gore („Sl. list CG” br. 20/11 od 15.04.2011. godine). Statut preduzeća je donešen od strane Upravnog odbora, dana 09.05.2011. godine, a stupio je na snagu nakon dobijanja saglasnosti od nadležnog Ministarstva. Osnivač preduzeća je Skupština Crne Gore.

Shodno Zakonu o nacionalnim parkovima („Sl. list CG” broj 28/14, 39/16), Javno preduzeće za Nacionalne parkove Crne Gore upravlja sa prirodnim dobrima nacionalnih parkova Crne Gore i preduzima potrebne mjere u cilju njihove zaštite, unapređivanja i razvoja, kao djelatnosti od javnog interesa.

Članom 13 stav 2 Zakona o unapređenju poslovnog ambijenta („Sl. list CG” broj 40/10), propisano je da će se javna preduzeća reorganizovati u skladu sa Zakonom o privrednim društvima (Sl. list RCG broj 6/02 i „Sl. list CG” broj 17/07, 80/08, 40/10, 73/10, 36/11 i 40/11) u roku od tri godine od dana stupanja na snagu ovog zakona. Zakonom o Nacionalnim parkovima koji je Skupština donijela 19.06.2014. godine, definisano je da nacionalnim parkovima treba da upravlja privredno društvo i da isto osniva Vlada Crne Gore. Zakonom je takođe definisano da će se privredno društvo osnovati u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona. JPNPCG još uvijek nije reorganizovano.

U cilju zaštite i očuvanja prirode, te stvaranja uslova za neometano odvijanje prirodnih procesa i održivog korišćenja prirodnih resursa na području Nacionalnih parkova Crne Gore, Javno preduzeće teži da obezbijedi uslove za obavljanje neposredne zaštite i nadzora nad zaštićenim područjima, turističku djelatnost uključujući različite sadržaje sportsko-rekreativnog turizma za posjetioce, te promociju prirodnog bogatstva nacionalnih parkova kao destinacije, i druge poslove u skladu sa zakonom, što bi trebalo da doprinese stvaranju jedinstvene ponude na globalnom turističkom tržištu.

U cilju planiranja rashoda za obavljanje navedenih aktivnosti i prihoda kao izvora finansiranja, izrađuje se Godišnji finansijski plan, radi stvaranja uslova za neometano i pravilno raspolaganje finansijskim sredstvima Preduzeća. Finansijski plan za jednu godinu se radi na bazi:

- prihoda i rashoda ostvarenih u prethodnoj godini,
- procjene troškova po osnovu aktivnosti predviđenih programima upravljanja za svaki park,
- procjene prihoda po osnovu korišćenja dobara i pružanja usluga u narednoj godini,
- Plana javnih nabavki,
- odobrenih sredstava državnim budžetom za narednu godinu.

Sredstva koja Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore uspije da ostvari na godišnjem nivou iz sopstvenih prihoda nijesu dovoljna za samostalno funkcionisanje i realizaciju tekućih i programskih aktivnosti, te se programske aktivnosti finansiraju uglavnom subvencijama iz državnog budžeta.

Sredstva za rad preduzeća obezbjeđuju se iz:

- Budžeta Crne Gore;
- Naknada za korišćenje nacionalnih parkova iz člana 21 Zakona o nacionalnim parkovima;
- Donacija;
- Kredita;
- Drugih izvora u skladu sa Zakonom.

Priprema nacрта Godišnjeg finansijskog plana vrši se u okviru stručne službe Javnog preduzeća nakon čega slijedi usvajanje plana od strane Upravnog odbora Javnog preduzeća. Izvještavanje o realizaciji finansijskog plana prema Upravnom odboru vrši se kvartalno.

Na kraju kalendarske godine vrši se izrada Završnog računa (bilans stanja, bilans uspjeha, statistički aneks, promjene na kapitalu, tok gotovine, napomene uz finansijske izvještaje). Završni račun usvaja Upravni odbor Javnog preduzeća. Usvojeni Završni račun se predaje Upravi prihoda i Carina (Ministarstvo finansija).

Prihodi

Odlukom o visini i načinu obračuna i plaćanja naknada za korišćenje dobara nacionalnih parkova definisane su naknade u skladu sa članom 21, Zakona o nacionalnim parkovima (Sl. list CG, br. 39/2016), a odnose se na sledeće:

- ulazak u Nacionalni park;
- pružanje usluga posjetiocima (korišćenje vodiča, razgledanje zbirke, korišćenje informativno-edukativnog materijala i dr.);
- ugostiteljske, prodajne, smještajne i infrastrukturne objekte (stalne i privremene);
- iznajmljivanje i/ili korišćenje objekata i prostorija Nacionalnog parka;
- korišćenje mineralnih sirovina;
- iznajmljivanje sredstava i opreme za sport i rekreaciju (čamaca, brodova, kajaka, bicikala i dr.);
- organizovano posmatranje ptica;
- kampovanje;
- splavarenje i rafting;
- loženje vatre na posebno uređenim mjestima;
- džiping ture;
- parking;
- sportske i kulturne manifestacije;
- korišćenje plaža;
- trafo stanice;
- uspostavljanje zona sanitarne zaštite vodozahvata u sistemima javnog vodosnabdijevanja;
- korišćenje prostora za žičare, uspinjače i ski liftove;
- postavljanje privremenih objekata;
- postavljanje bilborda i reklamnih panoa;
- snimanje igranih i komercijalnih filmova, TV reklama i spotova;
- privredni i sportsko rekreativni ribolov;
- splavarenje i upotrebu plovila u sportsko rekreativne svrhe;

- korišćenje imena i znaka Nacionalnog parka;
- sakupljanje i branje šumskih plodova i gljiva u komercijalne svrhe;
- druge radnje, aktivnosti i djelatnosti u skladu sa zakonom.

Rashodi

Finansijska sredstva Javnog preduzeća troše se u skladu sa zakonom i opštim aktima preduzeća, donijetim odlukama, planovima i programima rada, zaključenim ugovorima i drugim aktima, u cilju izvršavanja obaveza i zadataka iz nadležnosti Javnog preduzeća.

- Investiciona ulaganja (izrada tehničke dokumentacije, elaborati, studije, geodetska snimanja, recenzije, izvođenje radova sa nadzorom);
- Troškovi tekućeg održavanja opreme, vozila, plovila, objekata i drugih osnovnih sredstava;
- Monitoring i praćenje stanja životne sredine;
- Ostali poslovni rashodi (troškovi struje, vode, telefon, internet, reklama, zakup prostroja, kancelarijski materijal, održavanje higijene i ostali režijski troškovi);
- Osnovna sredstva (nabavka opreme, vozila i dr.);
- Zarade i ostala lična primanja zaposlenih;
- Prenešene aktivnosti.

4.2. PROCJENA FINANSIJSKIH SREDSTAVA ZA REALIZACIJU PROGRAMA UPRAVLJANJA

Planiranje godišnjeg finansijskog okvira zasnovano je na ciljevima koji treba da se ostvare. Vezano za planirani razvoj, urađene su projekcije finansijskih pokazatelja za period od jedne fiskalne godine. Uzeti su u obzir trendovi poslovanja u prethodnim godinama, i poslovna politika menadžmenta, vezana za budući rast i razvoj preduzeća. U obzir je uzet i porast inflacije usled trenutnih ekonomskih prilika na globalnom nivou.

Tabela 2: Prikaz ukupnih planiranih troškova i prihoda NP Lovćen za 2024. godinu

Elementi	2024. godina
Troškovi ljudskih resursa	260.182
Ostali poslovni rashodi	96.915
Finansiranje Programa	359.530
UKUPNO (€)	716.627

Elementi	2024. godina
Projektovani sopstveni prihodi po godinama	417.379
Nedostajuća finansijska sredstva	-299.248

Izvor finansiranja za nedostajuća sredstva će se obezbjediti iz projekata, donacija i drugih izvora u skladu sa zakonom prema definisanim prioritetima i mogućnostima. Finansijska sredstva za aktivnosti 4.1.1.,4.1.2.,4.1.10.,4.1.11.,4.1.13,4.1.14.,4.2.1.,4.2.2.,4.3.4 u procjenjenom iznosu od 285.620 eura predložena su kroz razne međunarodne projekte za koje su predate aplikacije, dok je aktivnost 4.1.4. predložena za realizaciju iz kapitalnog budžeta.

Tabela 3: Pregled godišnjih troškova programa po ciljevima i aktivnostima

Rb.	Opis	Prioritet	2024.
Strateška oblast 1: Istraživanje, praćenje, obnova i unapređenje ekosistema, staništa i vrsta			
Cilj 1.1.	Unapređenje informacione baze podataka o flori nacionalnog parka kroz literaturni i terenski rad, softverska nadogradnja i stručno usavršavanje saradnika		280
Cilj 1.2.	Utvrđeno nulto stanje stanje endemičnih oromediteranskih ježolikih i povremenih kraških jezera (turloga) - potencijalnih NATURA 2000		420
Cilj 1.3.	Unapređen sistem kontrole ubiranja divlje flore u komercijalne svrhe		100
Cilj 1.4.	Očuvani šumski ekosistemi		1.000
Cilj 1.5.	Utvrđeno nulto stanje dnevnih leptira		225
Cilj 1.6.	Inventarizacija vodozemaca i gmizavaca		225
Cilj 1.7.	Utvrđeno kvantitativno i kvalitativno stanje ptica grabljivica		225
Cilj 1.8.	Očuvane populacije slijepih miševa		225
Cilj 1.9.	Utvrđeni koridori krupnih sisara		2.350
Cilj 1.10.	Obezbijedena prihrana za krupne sisare i jarebicu kamenjarku tokom zimskih mjeseci		300
Cilj 1.11.	Zaštita i održivo korišćenje vodenih resursa		300
Strateška oblast 2: Očuvanje, unapređivanje i promocija kulturno-istorijskih i etnografskih vrijednosti i potencijala			
Cilj 2.1.	Očuvana materijalna kulturna baština		0
Cilj 2.2.	Prezentacija materijalne kulturne baštine Parka		1.000
Cilj 2.3.	Zaštita i prezentacija nematerijalne kulturne baštine		1.050
Strateška oblast 3: Edukacija, interpretacija i promocija prirodnih i kulturnih vrijednosti parka			
Cilj 3.1.	Razvijena i unaprijeđena edukacija i interpretacija		4.700
Cilj 3.2.	Park je uspješno promovisan na nacionalnom i međunarodnom nivou		6.450
Strateška oblast 4: Turizam zasnovan na aktivnom odmoru u prirodi			
Cilj 4.1.	Unaprijeđena i razvijena posjetilačka infrastruktura Parka		298.800
Cilj 4.2.	Unaprijeđena turistička ponuda koja je zasnovana na rekreaciji		0
Cilj 4.3.	Upravljanje posjetiocima		29.820
Strateška oblast 5: Saradnja sa nacionalnim i međunarodnim organizacijama i institucijama i lokalnim zajednicama			
Cilj 5.1.	Saradnja sa nacionalnim i međunarodnim organizacijama i institucijama i lokalnim zajednicama		4.900
Cilj 5.2.	Podrška lokalnoj zajednici u održivom razvoju u skladu sa principima očuvanja vrijednosti parka		1.210
Cilj 5.3.	Socio-ekonomski razvoj područja Parka		450
Strateška oblast 6: Efikasna kontrola prostora Parka			
Cilj 6.1.	Unapređenje fizičke zaštite Parka		1.900
Cilj 6.2.	Utvrđivanje i označavanje jasne granice Parka		300
Cilj 6.3.	Park bez otpada		1.600
UKUPNO			357.830
VANPLANSKE AKTIVNOSTI			1.700

5. DINAMIKA REALIZACIJE

Broj	Aktivnost	K1	K2	K3	K4
1.1.2	Izraditi mobilnu aplikaciju u cilju boljeg monitoringa i prikupljanja podataka				
1.1.3	Nastaviti inventarizaciju nacionalno i/ili međunarodno značajnih biljnih taksona u postojećoj bazi podataka				
1.1.5	Uraditi karte distribucije za prioritetne vrste				
1.2.2	Izraditi analizu stanja dijagnostičkih vrsta na stanišnom tipu *3180				
1.2.4	Izraditi analizu stanja dijagnostičkih vrsta na stanišnom tipu *4090				
1.3.1	Izraditi mobilnu aplikaciju za rad na terenu				
1.3.2	Obučiti nadzornike za korišćenje mobilne aplikacije				
1.3.3	Kontrolisati stanje na terenu i unositi terenske podatke u bazu podataka				
1.4.1	Sprovesti sanitarno-higijenske aktivnosti				
1.4.2	Vršiti preventivnu zaštitu šumskih ekosistema od požara i izgraditi protiv-požarne stanice				
1.4.3	Izraditi interaktivnu bazu podataka o stanju šumskih ekosistema				
1.4.4	Pratiti zdravstveno stanje šumskih ekosistema na odabranim bioindikatorskim tačkama				
1.5.1	Istražiti i sakupiti literaturne podatke o fauni Lepidoptera				
1.5.2	Odrediti nulto stanje dnevnih leptira na području Parka				
1.6.1	Istražiti i sakupiti literaturne podatke o fauni vodozemaca i gmizavaca				
1.6.2	Odrediti distribuciju vodozemaca i gmizavaca na području Parka				
1.7.1	Generisati literaturne i terenske podatke o prisutnosti i stanju ptica grabljivica				
1.7.2.	Vršiti monitoring najznačajnijih vrsta grabljivica				
1.8.3	Istražiti rasprostranjenost i utvrditi važna područja za očuvanje slijepih miševa				
1.8.4	Utvrditi faktore ugrožavanja i po potrebi sprovesti mjere očuvanja kolonija slijepih miševa				
1.9.1	Izvršiti nabavku opreme za istraživanje prisustva krupnih sisara (foto-zamke)				
1.9.4	Sprovesti monitoring krupnih sisara				
1.10.1	Vršiti prihranu krupnih sisara i jarebice kamenjarke tokom zimskih mjeseci na hranilištima				
1.11.1	Monitoring hidroloških objekata				
2.1.3	Inicirati i učestvovati u projektima istraživanja, sprovođenja mjera zaštite i prezentovanja kulturnog nasljeđa, koje sprovode nadležne institucije				
2.2.1	Prikupljati stariju foto građu i umjetničke slike akademskih likovnih stvaralaca u digitalnoj formi				
2.2.2	Organizovati tematske izložbe povodom značajnih datuma				
2.3.1	Inventarisati nematerijalnu kulturnu baštinu Parka				
2.3.2	Prikupiti podatke od nosilaca nematerijalnih kulturnih dobara				
2.3.3	Popunjavati upitnike za identifikaciju elemenata nematerijalnog kulturnog nasljeđa				
2.3.4	Inicirati ka Upravi za zaštitu kulturnih dobara uspostavljanje zaštite, na osnovu istraživačkih nalaza, zaštitu nematerijalnog kulturnog dobra				
2.3.5	Organizovati manifestacije i tematske sajmove koji se oslanjaju na etnografsko nasljeđe				
2.3.6	Učestvovati u projektima zaštite i valorizacije nematerijalne kulturne baštine pod pokroviteljstvom relevantnih institucija (Ministarstvo kulture i medija, Uprava za zaštitu kulturnih dobara, CANU i dr.)				
2.3.7	Pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture i medija kreirati programe za obilježavanje "Dana evropske baštine"				
3.1.1	U saradnji sa osnovnim školama sprovesti postojeće edukativne programe				
3.1.2	U skladu sa nastavnim programima osmisliti edukativne materijale				
3.1.3	U saradnji sa zainteresovanim stranama obilježiti značajne ekološke datume				
3.1.4	U saradnji sa TO osmisliti i sprovesti ciljane interperativne programe obilaska Parka				

3.1.5	Održavati i unaprijediti postojeće edukativne i tematske staze				
3.2.1	Sprovoditi PR kampanje				
3.2.2	Učestvovati na turističkim sajmovima				
3.2.3	Organizovati manifestacije i događaje				
3.2.4	Izraditi i štampati promotivni materijal				
3.2.5	Izraditi autentični suvenir Parka				
4.1.1	Adaptirati Centar za posjetioce na Ivanovim koritima				
4.1.2	Izraditi i urediti novi centar za posjetioce na Ivanovim koritima				
4.1.4	Urediti glavne ulaze u Park				
4.1.5	Izraditi kontrolno-naplatne punktove				
4.1.6	Postaviti i dopuniti najavne, glavne i informativne table ka/i u Parku				
4.1.7	Unaprijediti postojeći sistem informativnih tabli i smjerokaza				
4.1.8	U saradnji sa planinarskim savezom unaprijediti pješačke staze				
4.1.9	U saradnji sa biciklističkim savezom unaprijediti biciklističke staze				
4.1.10	Urediti vidikovce Kuk i Kraljevo počivalo				
4.1.11	Izraditi infrastrukturu za posmatranje ptica				
4.1.13	Prilagoditi glavne atrakcije u Parku (učiniti ih dostupnim) za posjete osoba sa invaliditetom				
4.1.14	Urediti kamp mjesta i renovirati bungalove				
4.2.1	Razviti novi turistički proizvod posmatranja ptica				
4.2.2	Osmisliti i postaviti nove izložbene postavke u Centru za posjetioce				
4.3.1	Analizirati strukturu, mišljenje, potrebe i očekivanja posjetilaca				
4.3.2	Analizirati uticaj posjetilaca na prirodne i kulturne vrijednosti				
4.3.3	U saradnji sa planinarskim i biciklističkim savezom analizirati korišćenje postojećeg sistema staza				
4.3.4	Istražiti i odrediti prihvatne kapacitete pojedinih najposjećenijih lokaliteta u skladu sa smjernicama zaštite prirode, pratiti i regulisati broj posjetilaca				
4.3.5	Izgraditi mehanizam koji će doprinijeti da se smanji efekat vidljivosti posjetilaca u određenim područjima („leave no trace“ principi)				
4.3.6	Razviti programe obilaska Parka (bazirane na prirodnim i kulturnim vrijednostima Parka) za različite ciljne grupe				
5.1.1	Poboljšati saradnju sa državnim institucijama i ustanovama u vezi definisanja jasnih procedura i zakonskih obaveza iz oblasti zaštite živote sredine i prirode				
5.1.2	Uputiti inicijative državnim institucijama i ustanovama u cilju efikasnijeg upravljanja zaštićenog područja				
5.1.3	Aktivnom saradnjom sa NVO sektorom realizovati projekte iz oblasti zaštite prirode i životne sredine				
5.1.4	Uputiti inicijative ka lokalnim organizacijama i u cilju efikasnijeg upravljanja zaštićenim područja				
5.1.5	Uspostaviti saradnju sa zaštićenim područjima u regionu				
5.1.6	Unaprijediti saradnju sa partnerskim zaštićenim područjima				
5.1.7	Nastaviti saradnju sa međunarodnim organizacijama (IUCN, UNESCO, Europark federacija i dr.)				
5.1.8	Priprema i izrada prijedloga projekata u skladu sa potreba Parka i javnim pozivima				
5.1.9	Realizacija projektnih aktivnosti				
5.1.10	Učešće u obukama za pisanje i izvještavanje projekata				
5.2.1	Izraditi prijedloge projekata u skladu sa pozivima u partnerstvu sa lokalnim zajednicama koje gravitiraju u Parku				
5.2.2	Pružiti podršku lokalnom stanovništvu za očuvanje tradicionalne poljoprivrede				
5.2.3	Pružiti podršku lokalnom stanovništvu za razvoj ponuda zasnovanih na tradicionalnim oblicima, u skladu sa održivim principima				
5.2.4	Uspostaviti geografski sertifikat porjekla za lokalne proizvode				
5.2.5	Pružiti podršku lokalnom stanovništvu da svoje proizvode plasiraju na manifestacijama i sajmovima koje organizuje JPNPCG				
5.2.6	Uraditi Plan gazdovanja šuma u privatnoj svojini				

5.2.7	Obezbijediti drvne sortimente iz reda sanitara za potrebe lokalnog stanovništva				
5.3.1	Izraditi socio -ekonomsku analizu šireg područja Parka				
5.3.2	Redovno održavati socio-ekonomske forume				
6.1.1	Organizovati interne obuke za Službu fizičke zaštite				
6.1.2	Izvršiti nabavku materijalno - tehničkih sredstava za Službu fizičke zaštite i Službu za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture				
6.1.3	U saradnji sa nadležnim inspekcijским službama vršiti kontrolu i suzbijati nelegalne aktivnosti				
6.1.4	U saradnji sa odjeljenjima za bezbjednost Cetinje i Budva vršiti kontrolu i suzbijati nelegalne aktivnosti				
6.2.1	Uputiti inicijativu organima državne uprave nadležnim za poslove šumarstva i zaštite životne sredine, organu uprave nadležnom za poslove katastra, gradskim opštinama i opštinama na čijoj se teritoriji nalazi Nacionalni park za formiranje radnog tijela za utvrđivanje i obilježavanje jasnih granica Parka				
6.2.2	Definisati izvore finansiranja, budžet i dinamiku za utvrđivanje i obilježavanje jasnih granica Parka				
6.3.1	Inicirati sastanke sa komunalnim preduzećima koji gravitiraju u Parku u vezi definisanja procedura sprječavanja nastanka i sanacije neuređenih odlagališta otpada				
6.3.2	U saradnji sa komunalnim preduzećima opština koje gravitiraju u Parku izvršiti sanaciju neuređenih odlagališta otpada na području Parka				
6.3.3	U saradnji sa komunalnim preduzećima, NVO-ima, civilnim sektorima, lokalnim stanovništvom i volonterima organizovati akcije uklanjanja otpada				
VANPLANSKE AKTIVNOSTI					
1	Prikupljanje foto i video materijala				
2	Promocija turističke ponude				
3	Inicijativa prema Pošti Crne Gore za izradu poštanskih markica sa motivom Nacionalnog parka				
4	Razvijanje turističke ponude „Vrhovima Lovćena”				
5	Izraditi urbanističko-tehničke uslove				
6	Izraditi mape objekata privremeni u cilju boljeg monitoringa prostora i prikupljanja podataka				